

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ
ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»**

КАФЕДРА ТЕОРІЇ, ПРАКТИКИ ТА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

**КУРСОВА РОБОТА
з дисципліни
«ПРАКТИЧНИЙ КУРС ПЕРЕКЛАДУ»**

**на тему: ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ
ТА СТИЛІСТИЧНО МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ В УКРАЇНОМОВНІЙ
ВЕРСІЇ РОМАНУ ІРВІНА ЯЛОМА «LYING ON THE COUCH»**

Студента 4 курсу групи ЛА-21
спеціальності 035 «Філологія»
Резніка Андрія Андрійовича

Науковий керівник –
к. пед. н., доц. Ващило О.В.

Кількість балів: _____ Оцінка _____

Члени комісії _____ (підпис)	_____ (вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)
_____ (підпис)	_____ (вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)
_____ (підпис)	_____ (вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ПСИХОЛОГІЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ ТА СТИЛІСТИЧНО МАРКОВАНА ЛЕКСИКА ЯК ЛІНГВІСТИЧНІ ЯВИЩА	7
1.1 Поняття психологічної термінології та її місце в сучасній англійській мові	7
1.2 Лексико-семантичні та структурні особливості психологічної термінології	9
1.3 Стилiстично маркована лексика: поняття, підходи до вивчення, класифікація	12
1.4 Функціональні особливості психологічної термінології та стилістично маркованої лексики в художній прозі	15
1.5 Функції психологічної термінології та стилістично маркованої лексики в художніх текстах психологічного спрямування	18
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	22
РОЗДІЛ 2 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА СТИЛІСТИЧНО МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ В ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ ПСИХОЛОГІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ	23
2.1 Специфіка перекладу художніх текстів психологічного спрямування	23
2.2 Підходи, способи та перекладацькі трансформації у відтворенні психологічної термінології	25
2.3 Стратегії перекладу стилістично маркованої лексики в художніх текстах психологічного спрямування	28
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	31
РОЗДІЛ 3 АНАЛІЗ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА СТИЛІСТИЧНО МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ В УКРАЇНОМОВНОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ ІРВІНА ЯЛОМА «LYING ON THE COUCH»	32
3.1 Особливості відтворення психологічної термінології в україномовному перекладі роману Ірвіна Ялома «Lying on the Couch»	32
3.2 Відтворення стилістично маркованої лексики в діалогах і наративі роману Ірвіна Ялома «Lying on the Couch»	34

3.3 Узагальнення результатів аналізу перекладу психологічної термінології та стилістично маркованої лексики	37
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3	41
ВИСНОВКИ	42
РЕЗЮМЕ	44
ABSTRACT	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	46
ДОДАТОК А Англомовні психологічні терміни та стилістично маркована лексика у романі І. Ялома «Lying on the Couch» та способи їх перекладу	51

ВСТУП

Проблематика відтворення вузькоспеціальної термінології та експресивних мовних засобів у художньому дискурсі посідає одне з провідних місць у сучасному перекладознавстві. Особливої гостроти це питання набуває при аналізі текстів психологічного спрямування, де межа між науковим поняттям та художнім образом є надзвичайно тонкою.

Стан наукової розробки проблеми характеризується наявністю ґрунтовних праць, присвячених загальним питанням термінології В. Борисов, Ю. Мазуріна [1; 15] та специфіці психологічного дискурсу О. Галустян, Д. Фурт [2; 24]. Семантичний аспект терміна та його місце в системі мови досліджували І. Голубєва [4] та О. Тарасова [21], чії напрацювання дозволили глибше зрозуміти когнітивну природу фахових номінацій. Структурні та перекладацькі особливості психологічної лексики висвітлені у роботах Л. Черноватого [25], Н. Лебедевої та Н. Ковальської [14]. Питання стилістично маркованої лексики в художньому тексті досліджувалися А. Кіщенко [13] та J. Voase-Beier [31; 32], які акцентували увагу на взаємодії експресивності та стратегій перекладу. Проте, попри значну кількість розвідок, комплексне поєднання аналізу перекладу психологічної термінології та стилістично маркованої лексики на матеріалі творчості Ірвіна Ялома, зокрема в контексті україномовних трансформацій (В. Кучменко), залишається недостатньо вивченим, що й зумовило вибір теми нашої роботи.

Актуальність дослідження. Робота зумовлена стрімким розвитком міждисциплінарних досліджень на перетині лінгвістики, психології та перекладознавства. Актуальність обраної теми визначається, по-перше, новим ракурсом аналізу проблеми взаємодії терміносистеми психології з художнім текстом, що відповідає сучасному етапу розвитку когнітивної лінгвістики.

Особливої ваги дослідженню додає той факт, що попри світову популярність творів Ірвіна Ялома та наявність офіційних українських перекладів, питання відтворення його ідіостилу в українському перекладознавстві залишається фрагментарним. На сьогодні бракує комплексних праць, присвячених аналізу

перекладацьких трансформацій саме у романі «Lying on the Couch», що зумовлює актуальність у вивченні способів передачі психотерапевтичного дискурсу українською мовою.

Мета дослідження полягає у виявленні особливостей перекладу психологічної термінології та стилістично маркованої лексики в україномовній версії роману Ірвіна Ялома «Lying on the Couch», а також в обґрунтуванні вибору перекладацьких трансформацій для досягнення еквівалентності.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- 1) систематизувати підходи до визначення психологічної термінології та стилістично маркованої лексики як лінгвістичних явищ;
- 2) з'ясувати лексико-семантичні особливості терміносистеми психології в англomовному художньому тексті;
- 3) проаналізувати типологію стратегій та трансформацій, що застосовуються при перекладі текстів психологічного спрямування;
- 4) виявити особливості відтворення термінологічних одиниць на матеріалі оригіналу та здійснити кількісний аналіз способів перекладу;
- 5) узагальнити результати дослідження щодо адекватності відтворення авторського стилю Ірвіна Ялома українською мовою.

Об'єкт дослідження – психологічна термінологія та стилістично маркована лексика в англomовному романі І. Ялома «Lying on the Couch».

Предмет дослідження – способи, стратегії та перекладацькі трансформації, використані для відтворення зазначених одиниць в українському перекладі Віри Кучменко.

Матеріалом дослідження слугували 300 фрагментів тексту (з яких 111 - терміни), дібраних методом суцільної вибірки з роману I. D. Yalom «Lying on the Couch» та його українського перекладу «Брехуни на кушетці».

Методи дослідження. У роботі застосовано комплекс загальнонаукових та лінгвістичних методів: *описовий метод* – для інвентаризації та класифікації лексичних одиниць; *зіставний (контрастивний) метод* – для виявлення розбіжностей між оригіналом та перекладом на лексичному та семантичному

рівнях; *компонентний аналіз* – для уточнення значень термінів; *контекстуально-інтерпретаційний аналіз* – для визначення функцій стилістично маркованої лексики в наративі, *кількісний аналіз* – для підрахунку та вимірювання мовних одиниць.

Практичне значення дослідження. Результати та висновки роботи поглиблюють знання з проблеми відтворення вузькоспеціальної термінології в художньому дискурсі. Матеріали дослідження можуть знайти застосування у курсах з теорії перекладу (розділ «Перекладацькі трансформації»), лексикології англійської мови (розділ «Термінологія та стилістична диференціація лексики»), а також у спецкурсах із лінгвостилістичного аналізу тексту. Практична цінність роботи полягає у можливості використання отриманих даних у перекладацькій діяльності (при роботі з психологічною прозою) та лексикографічній практиці при укладанні галузевих глосаріїв. Результати дослідження є плідними для подальших наукових розробок студентів у сфері психолінгвістики та перекладознавства.

Структура і обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів (з висновками до них), загальних висновків, списку використаних джерел (47 найменувань) та додатку. Загальний обсяг роботи – 55 сторінок (обсяг основного тексту – 40 сторінок).

РОЗДІЛ 1 ПСИХОЛОГІЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ ТА СТИЛІСТИЧНО МАРКОВАНА ЛЕКСИКА ЯК ЛІНГВІСТИЧНІ ЯВИЩА

1.1 Поняття психологічної термінології та її місце в сучасній англійській мові

Вивчення будь-якої спеціальної підмови, зокрема психологічної, неможливе без ґрунтового аналізу її базової одиниці – терміна, який у сучасному теоретичному мовознавстві розглядається як номінативна одиниця, що позначає чітко окреслене поняття певної галузі знання. За визначенням В. А. Борисова, термін постає не просто спеціальним словом, а концептуально насиченим інструментом світового лінгвістичного дискурсу, що відображає динаміку наукового прогресу [1, с. 13]. Такий підхід дозволяє трактувати термінологічну одиницю як динамічний елемент мови, що поєднує в собі стійку мовну оболонку та глибоку когнітивну структуру. Поняття терміна традиційно протиставляється загальновживаному слову через його дефінітивність та системність. Як зазначає Ю. Мазуріна, будь-яка терміносистема є особливим лінгвістичним утворенням, що функціонує за власними законами, але залишається невід’ємно пов’язаним із загальномовною базою [15, с. 82]. Це підкреслює специфічну природу терміна як елемента, що одночасно належить і до спеціалізованої сфери, і до загального мовного фонду.

Психологічна термінологія як автономний лінгвістичний пласт сучасної англійської мови характеризується надзвичайною складністю внутрішньої ієрархії та розгалуженістю семантичних зв'язків. Вона охоплює назви психічних процесів, станів, властивостей особистості, а також специфічний інструментарій клінічної діагностики та психотерапевтичних технік. Специфіка даної системи полягає в тому, що її об’єкт, людська психіка, є нематеріальним, що накладає відбиток на семантику термінологічних одиниць, роблячи їх більш залежними від теоретичної школи. О. А. Галустян наголошує, що психологічні поняття потребують особливого лінгвістичного аналізу, оскільки вони часто межують з абстрактними

філософськими категоріями, що зумовлює їхню багатшаровість [2, с. 150]. Психологічний термін, на відміну від технічного, часто апелює до внутрішнього досвіду суб'єкта, що робить його дефініцію менш жорсткою, але більш насиченою в когнітивному плані. Це створює особливий простір для взаємодії мови науки та мови художньої літератури.

Місце психологічних термінів у системі англійської мови визначається їхньою високою частотністю та активною експансією у повсякденне мовлення. О. В. Галян зауважує, що термінологія сучасної мови відображає актуальну картину світу, де самоаналіз стає центральною темою комунікації [3, с. 11]. Психологічний термін, таким чином, виступає медіатором між науковим знанням та соціальною практикою індивіда. Особливістю психологічної термінології в англійській мові є її неоднорідність, що виявляється у співіснуванні класичних греко-латинських запозичень та питомих англомовних утворень. Якщо клінічні діагнози традиційно тяжіють до класичних мов, то описові категорії часто використовують загальновживані слова, наділяючи їх новим спеціальним змістом. Д. В. Фурт та Л. А. Дмитрук вказують на те, що термінологія є системою, яка постійно оновлюється через запозичення та внутрішньомовну деривацію [24, с. 25].

Взаємодія загальновживаної та термінологічної лексики в англомовному дискурсі має характер безперервного взаємного проникнення та збагачення. Багато слів, що сьогодні сприймаються як терміни, наприклад «*stress*», «*complex*» або «*trauma*», пройшли довгий шлях розвитку від звичайних лексем до наукових концептів. І. В. Голубєва підкреслює, що когнітивні аспекти наукової термінології виявляються у здатності спеціальних назв структурувати досвід пересічного носія мови через міждисциплінарний дискурс [4, с. 213].

Процес термінологізації загальновживаних слів є ключовим механізмом формування психологічного лексикону. Звичайне слово, потрапляючи в поле науки, звужує значення та набуває системних зв'язків. О. Тарасова стверджує, що теоретичні передумови вивчення термінів психолого-соціальної сфери повинні враховувати цей подвійний статус лексем, що забезпечує науковий опис людської

поведінки [21, с. 41]. З іншого боку, зворотний процес детермінологізації призводить до того, що психологічні терміни стають частиною стилістично маркованого шару мовлення. Коли термін виходить за межі фахового спілкування, він часто втрачає свою термінологічну точність, але набуває значної експресивності. С. В. Засєкін у своїх дослідженнях зазначає, що таке розмивання меж терміносистеми є природним наслідком демократизації наукових знань та потужного впливу медіа на свідомість [9, с. 48].

Місце психологічного терміна також визначається його системністю – здатністю вступати в антонімічні та синонімічні відношення. Д. В. Фурт зазначає, що термін завжди прагне до логічної впорядкованості, яка є фундаментом будь-якої наукової дисципліни [23, с. 272]. Проте в англійській мові терміни зберігають певний рівень семантичної гнучкості порівняно з точними науками.

Підсумовуючи, зазначимо, що психологічна термінологія в англійській мові є динамічною системою, що перебуває у постійному діалозі з загальновживаною лексикою. Розуміння її природи як складного мовного знака є необхідною умовою для подальшого аналізу її функціонування у художній прозі, де термін набуває додаткових стилістичних функцій.

1.2 Лексико-семантичні та структурні особливості психологічної термінології

Лексико-семантичний аналіз психологічної термінології дозволяє виявити внутрішню організацію системи, що відображає архітектуру людської психіки. У науковій літературі терміни класифікують за поняттєвими категоріями: назви когнітивних процесів («*memory*», «*perception*»), емоційних станів («*anxiety*», «*euphoria*») та властивостей особистості. Як зазначають Ю. В. Шаранова та колеги, лексико-семантичні особливості цих одиниць зумовлені інтеграцією різних галузей знань про складні психічні феномени [26, с. 233]. Кожна група має свою ієрархію, що забезпечує точність наукової комунікації. Важливою рисою психологічних термінів є їхня абстрактність, що впливає з нематеріальної

природи об'єкта дослідження. Оскільки психічні стани не мають фізичного вираження, їхня номінація базується на складних концептах. Л. М. Черноватий наголошує, що глибоке розуміння таких одиниць потребує не лише мовної компетенції, а й володіння відповідною фоновою інформацією про психологічні теорії [25, с. 34]. Це робить психологічну терміносистему концептуально насиченою та багат шаровою.

Багатозначність (полісемія) у цій галузі часто виникає через існування різних наукових шкіл. Один і той самий термін може мати відмінні дефініції в межах психоаналізу чи біхевіоризму. Л. Шень підкреслює, що термінологічна варіативність є природною рисою психологічного дискурсу, оскільки вона відображає еволюцію поглядів на природу психіки [41, с. 315]. Наприклад, поняття «*unconscious*» потребує чіткої прив'язки до конкретної теорії для уникнення семантичної дифузії. Метафоричність є визначальною для англomовної психологічної термінології. Багато назв виникли через перенесення значень із матеріального світу («*repression*» – «випіснення», «*breakdown*» – «злам»). О. Дойчик та І. Шкорута вказують на важливість метафоричних сценаріїв у формуванні професійної мови, де метафора слугує інструментом пізнання невідомих психічних станів через знайомі образи [8, с. 85]. Це дозволяє наочно представити приховані механізми підсвідомості.

Структурно психологічні терміни англійської мови поділяються на однослівні одиниці та термінологічні словосполучення. Однослівні терміни представлені простими («*fear*», «*mood*»), похідними («*attachment*», «*disorder*») та складними словами. Як зазначають А. Лебедєва та Н. Ковальська, структурна стабільність таких одиниць є важливою для клінічної практики, хоча вони часто стають базою для розгалужених термінологічних гнізд [14, с. 52]. Проте більшість одиниць у сучасній психології – це багатокomпонентні словосполучення, що дозволяють максимально деталізувати поняття. С. В. Засекін зауважує, що ускладнення структури терміна пов'язане з прагненням науки до уточнення раніше сформованих концептів у межах психолінгвальних досліджень [9, с. 51]. Для систематизації цих структур доцільно розглянути дані, наведені в табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Структурні типи англомовних психологічних термінів

Тип терміна	Структурна модель	Приклади
Однослівні	N, Adj	<i>Trauma, Phobia, Neurotic</i>
Складні слова	N-N, N-Ving	<i>Self-esteem, Day-dreaming, Free-floating</i>
Двокомпонентні словосполучення	Adj + N	<i>Bipolar disorder, Cognitive dissonance</i>
Двокомпонентні словосполучення	N + N	<i>Personality trait, Identity crisis</i>
Багатокомпонентні (з прийменником)	N + Prep + N	<i>Locus of control, Fear of heights</i>
Терміни-аббревіатури	Abbreviation	<i>PTSD (Post-traumatic stress disorder), OCD</i>
Терміни-фразеологізми	Phraseological unit	<i>Slip of the tongue, Stream of consciousness</i>

Джерело: складено автором на основі [14; 17; 24; 26; 41]

Для аналізу структурної організації термінологічних одиниць ми використовуємо загальноприйняті лінгвістичні індекси для позначення частин мови: N (Noun) – іменник, Adj (Adjective) – прикметник, Ving – дієслівна форма на *-ing*, Prep (*Preposition*) – прийменник. Як свідчать дані табл. 1.1, найбільш продуктивними є двокомпонентні моделі. Д. В. Фурт та Л. А. Дмитрук наголошують, що розвиток наукової думки неминує веде до домінування словосполучень, оскільки вони володіють вищою дефінітивною спроможністю порівняно з окремими словами [24, с. 57]. Використання атрибутивних конструкцій дозволяє створювати точні класифікації психічних явищ.

Словотвірні моделі психологічної термінології базуються на морфологічних та синтаксичних способах. Афіксація є провідною, де активно використовуються греко-латинські морфеми («*psycho-*», «*neuro-*», «*-ism*», «*-pathology*»). Н. В. Орлова зазначає, що префікси часто несуть основне змістове навантаження, вказуючи на інтенсивність або відхилення процесу, що є важливим для міжмовного співставлення термінів [18, с. 42]. Продуктивними способами також є конверсія та основоскладання (compounds). Складні терміни типу «*self-actualization*» дозволяють об'єднати два самостійні поняття в один цілісний концепт. Як стверджує І. В. Голубєва, такі моделі відображають когнітивні аспекти наукового

дискурсу, де складні ідеї згортаються в одну лексичну одиницю для економії мовних засобів [4, с. 214].

Узагальнюючи, зазначимо, що англomовна психологічна термінологія є гнучкою системою, де абстрактність та метафоричність поєднуються зі строгою структурною впорядкованістю. М. А. Сайко зауважує, що становлення термінознавства демонструє перехід від жорсткої фіксації значень до визнання системних зв'язків між структурними типами термінів [20, с. 62]. Ці особливості закладають основу для розуміння того, як термінологія функціонує в різних типах текстів.

1.3 Стилiстично маркована лексика: поняття, підходи до вивчення, класифікація

Дослідження лексичного складу мови неможливе без урахування стилістичного розшарування одиниць, які, окрім денотативного значення, містять додаткові конотації. Стилiстично маркована лексика – це сукупність мовних одиниць, що мають певне функціонально-стилiстичне забарвлення та вказують на сферу спілкування, ставлення мовця до предмета мовлення або емоційний стан учасників комунікації. Як зазначає А. Кіщенко, така лексика функціонує на перетині категорій адресантності та експресивності, що дозволяє автору повідомлення не лише передавати інформацію, а й моделювати певний перцептивний ефект [13, с. 37]. У сучасному лінгвістичному просторі вивчення цього пласта лексики є критично важливим для розуміння динаміки мовних норм. Наукові підходи до вивчення стилістично маркованої лексики в сучасному перекладознавстві та лінгвістиці характеризуються багатовекторністю. Стилiстичний підхід, представлений у працях Дж. Боаз-Беєра, акцентує увагу на взаємозв'язку між стилем тексту та ментальними процесами його створення, де марковані одиниці виступають основними точками авторської ідіостилістики [31, с. 420]. Натомість когнітивно-дискурсивний підхід розглядає таку лексику як інструмент формування наративних ментальних просторів. О. Дойчик та

І. Шкорута підкреслюють, що вибір стилістично забарвлених засобів безпосередньо впливає на конфігурацію значень у межах конкретного дискурсу [7, с. 95].

Важливим напрямом у вивченні маркованості є функціональний підхід, який аналізує прагматичний потенціал слова залежно від контексту. К. Ву вказує на те, що стиль перекладача часто виявляється через вибір функціональних еквівалентів для емоційно забарвлених одиниць, що відображає його стратегічні настанови [44, с. 1]. При цьому сучасні дослідження все частіше використовують корпусні методи та цифрові технології для аналізу частотності та сполучуваності стилістичних засобів. Системний огляд наукової літератури останнього десятиліття свідчить про те, що відтворення стилістичної специфіки залишається однією з найскладніших проблем перекладознавства [42].

Класифікація стилістично маркованої лексики базується на розмежуванні функціональних сфер та типів конотацій. Традиційно виділяють лексику книжну (високу), нейтральну та розмовну (знижену). Н. М. Гриців та колеги наголошують, що типологія лексичних одиниць має враховувати не лише їхнє словникове значення, а й функціональне навантаження в конкретній системі мови [5, с. 79]. До зниженого пласта належать просторіччя, жаргонізми, сленг та арго, які надають мовленню ознак спонтанності, фамільярності або вказують на соціальну приналежність мовця. Своєю чергою, книжна лексика включає термінологізми, архаїзми та поетизми, що маркують офіційний або високий стиль.

Емоційно-експресивна лексика становить окремий сегмент маркованих одиниць, де до основного значення додаються оцінні компоненти. М. Белова зауважує, що переклад стилістичних неологізмів та експресивних засобів вимагає від дослідника врахування лінгвокультурного фону обох мов [29, с. 110]. Експресивність може виражатися на різних рівнях: від фоносемантичного до морфологічного (суфікси суб'єктивної оцінки). Як стверджує І. Панасюк, перекладацький процес повинен враховувати поліваріантність цих засобів для збереження ілокутивної сили оригіналу [39, с. 47]. Для систематизації підходів до вивчення стилістично маркованої лексики та її основних категорій доцільно

звернутися до табл. 1.2, яка відображає основні групи лексичних одиниць за типом їхнього маркування.

Таблиця 1.2 – Класифікація стилістично маркованої лексики за типом конотації

Категорія лексики	Характер маркування	Приклади (ENG)
Книжна (Literary)	Високе, офіційне, наукове	<i>To facilitate, aforementioned, psyche</i>
Розмовна (Colloquial)	Неофіційне, побутове	<i>To fix, kid, bellyache</i>
Професійний жаргон	Соціально-професійне (сленг фахівців)	<i>Shrink (psychiatrist), nuts, to be on the couch</i>
Емоційна (Evaluative)	Оцінне, експресивне	<i>Gorgeous, hideous, darling</i>
Вульгаризми та лайка	Грубе, фамільярне, табуйоване	<i>Damn, bloody, jerk, bullshit</i>
Ідіоматична лексика	Фразеологічне, образне	<i>To lose one's mind, a slip of the tongue</i>
Архаїзми/Діалектизми	Часове або територіальне	<i>Thou, y'all, ain't</i>

Джерело: складено автором на основі [6; 29; 31; 36]

У таблиці 1.2 наведено базові групи, проте в реальній комунікації ці пласти постійно взаємодіють. О. Демиденко та Є. Гутарева підкреслюють, що при перекладі текстів психологічного спрямування особливу складність становить розмежування власне термінології та професійного жаргону, який часто проникає в мовлення фахівців [6, с. 41]. Це вимагає від дослідника застосування інтегрованого підходу, що поєднує семантичний та стилістичний аналіз.

Проблема стилістичної еквівалентності посідає центральне місце в працях сучасних теоретиків перекладу. Я. Гамб'є та Л. Ван Дорслаер вказують, що стилістичне маркування є невід'ємною частиною перекладацької компетенції, оскільки ігнорування конотативних відтінків призводить до стилістичного збіднення тексту [37, с. 49]. Важливим аспектом є також діахронічний зріз дослідження, адже стилістичні норми та статус окремих слів змінюються з часом, що впливає на сприйняття тексту різними поколіннями читачів [33, с. 30]. Окремий науковий інтерес становить вивчення «translator style» (стилю перекладача), який виявляється у схильності до певних типів стилістичного маркування. Дж. Боаз-Беєр стверджує, що переклад – це завжди акт інтерпретації, де стиль оригіналу стикається зі стилістичними уподобаннями перекладача [32, с. 27]. В. П. Маруніна також зазначає, що мовлення персонажів є потужним

засобом їхньої характеристики, а тому відтворення стилістичних маркерів у перекладі є основним для збереження художньої цілісності твору [16, с. 264].

Узагальнюючи підходи до вивчення стилістично маркованої лексики, слід зазначити, що вона є складною системою, яка охоплює функціональні, емоційні та соціальні аспекти мови. Е. Івашкевич наголошує на важливості трансформаційних моделей для адекватного відтворення таких одиниць [10, с. 31], а Н. М. Абабілова вказує на труднощі редагування художніх перекладів, що містять специфічне маркування [28, с. 259]. Розуміння класифікації та функціональної природи цих одиниць є фундаментом для аналізу їхньої взаємодії з термінологією.

1.4 Функціональні особливості психологічної термінології та стилістично маркованої лексики в художній прозі

Функціонування спеціальної лексики в художній прозі суттєво відрізняється від її використання в науковому дискурсі, оскільки в літературному творі термін підпорядковується естетичному задуму автора. Психологічна термінологія, потрапляючи в художній контекст, перестає бути лише засобом передачі точних знань і стає інструментом створення інтелектуальної атмосфери або засобом мовленнєвої характеристики персонажа. Д. В. Фурт наголошує, що в художньому тексті термін може набувати додаткових конотацій, які не зафіксовані в словниках, але зчитуються читачем через контекст [23, с. 275]. Це створює особливий тип художньої правдивості, де фахова лексика легітимізує події, що описуються. Загальною закономірністю використання термінології в прозі є її здатність виступати маркером професійної приналежності героя або його інтелектуального рівня. Як зазначає Г. М. Удовіченко, стратегічне впровадження спеціальних назв у наративну структуру дозволяє автору поглибити психологізм твору, не вдаючись до розлогих описів [22, с. 89]. Термін у такому випадку функціонує як стислий код, що апелює до фонових знань читача. Проте надмірне насичення тексту термінологією може призвести до ускладнення сприйняття, тому автори зазвичай балансують між точністю та художньою доступністю.

Стилістично маркована лексика в художній прозі виконує низку важливих функцій, серед яких першочерговими є емотивно-експресивна та образотворча. Використання зниженої або високої лексики дозволяє автору чітко розмежувати голоси персонажів, створюючи індивідуальні мовленнєві портрети. С. Г. Карпова та О. В. Солоділова зауважують, що вибір стилістичних засобів у дискурсі сучасної культури відображає ціннісні орієнтири епохи та соціальний статус учасників комунікації [12, с. 80]. Таким чином, маркована лексика стає фундаментом для побудови динамічних діалогів та емоційно насиченого наративу. Важливим аспектом функціонування мовних одиниць у прозі є їхня здатність створювати ефект реалістичності через відтворення живого мовлення. Д. В. Карачова підкреслює, що переклад як об'єкт психолінгвістичного дослідження має враховувати, як саме стилістичні маркери впливають на формування внутрішнього образу героя у свідомості читача [11, с. 203]. Коли автор поєднує строгий психологічний термін із розмовним виразом, виникає стилістичний контраст, який може слугувати засобом іронії або підкреслювати внутрішній конфлікт персонажа, що є характерним для сучасної психологічної прози.

У межах художнього цілого термінологія та маркована лексика часто вступають у синергію, формуючи специфічне стилістичне поле тексту. Е. Кронін зазначає, що в сучасних перекладознавчих дослідженнях спільним знаменником для різних підходів є визнання важливості контекстуальної зумовленості кожного лексичного вибору [36]. Це означає, що функція терміна може змінюватися від інформативної до естетичної залежно від того, у якому оточенні він перебуває. Для розуміння цього процесу важливо враховувати як лінгвістичні, так і когнітивні чинники текстотворення. Загальні закономірності функціонування цих пластів лексики в прозі відображають ширші тенденції в літературі до інтелектуалізації та одночасної демократизації мови. С. В. Засєкін та співавтори вказують на психолінгвістичні аспекти трансляції словникового складу, де важливо зберегти баланс між фаховою точністю та емоційним впливом на реципієнта [46, с. 112]. Художній текст стає майданчиком для випробування

терміносистем на гнучкість, де вони збагачуються новими смисловими відтінками через взаємодію з образними засобами мови.

Темпоральна динаміка емоцій та когніції в процесі створення або перекладу тексту також накладає відбиток на функціонування лексики. М. Карл підкреслює, що інтеграція різних сегментів завдань у перекладацькій діяльності дозволяє глибше зрозуміти, як спеціалізована лексика вбудовується в емоційну канву твору [34, с. 204]. Термін у прозі часто стає опорною точкою, навколо якої вибудовується асоціативний ряд, що поєднує логічне мислення читача з його емоційним сприйняттям художньої дійсності. Специфіка функціонування маркованої лексики полягає в її здатності передавати тонкі нюанси міжособистісної взаємодії без прямої оцінки автора. А. А. Воловик зауважує, що еквівалентність у перекладі художнього тексту досягається саме через правильну передачу стилістичного режиму, який задається через вибір маркованих одиниць [44, с. 194]. Просторіччя або жаргон у вустах інтелектуала в художньому творі можуть сигналізувати про кризовий стан або неформальність обставин, виконуючи таким чином прагматичну функцію.

Процес текстотворення в перекладі та оригіналі має як спільні, так і відмінні риси у використанні спеціальної лексики. Х. Хайне та співавтори вказують на подібність природи створення тексту, де вибір кожного слова є результатом складного когнітивного процесу [38, с. 157]. У художній прозі цей процес спрямований на досягнення максимальної сугестивності. Психологічна термінологія тут працює на створення «ефекту присутності» у професійному середовищі, навіть якщо це середовище є лише фоном для розгортання людської драми. Дослідницькі гіді з перекладознавства акцентують увагу на тому, що аналіз художньої прози вимагає комплексного підходу до вивчення лексичних функцій [43]. Е. Пім зазначає, що європейське перекладознавство сьогодні активно працює над проблемами, пов'язаними з передачею соціолектичних та професійних особливостей мовлення в літературі [40, с. 186]. Це підтверджує, що вивчення функціонування термінів та маркованої лексики в прозі є актуальним

напрямом, який дозволяє розкрити механізми впливу літератури на суспільну свідомість.

Для систематизації функціонального навантаження розглянутих лексичних пластів у художньому наративі доцільно звернутися до табл. 1.3, де представлено основні ролі, які виконують ці одиниці в структурі літературного твору.

Таблиця 1.3 – Функції спеціальної та маркованої лексики в художній прозі

Тип лексики	Провідна функція	Опис впливу на текст
Психологічна термінологія	Інформативно-верифікаційна	Створення ефекту вірогідності, легітимізація професійного середовища.
Психологічна термінологія	Характерологічна	Маркування інтелектуального рівня або фаху персонажа.
Стилістично маркована лексика	Емотивно-експресивна	Передача внутрішнього стану героя, створення емоційної напруги.
Стилістично маркована лексика	Соціально-диференційна	Відображення соціального статусу, віку або субкультури персонажів.
Стилістично маркована лексика	Прагматична	Регулювання дистанції між героями у діалогах, створення іронії.

Джерело: складено автором на основі [22; 34; 43; 45]

Як демонструє табл. 1.3, психологічна термінологія та маркована лексика діють комплементарно: якщо перша забезпечує логічну та професійну канву твору, то друга насичує її живим людським досвідом. С. Коркодел та Г. Шагання наголошують на важливості розгляду клінічної термінології саме в перекладацькій перспективі, де її функція може трансформуватися відповідно до потреб цільової культури та жанрових особливостей [35, с. 297]. Таке багатфункціональне використання лексики забезпечує глибину художнього зображення та дозволяє автору ефективно маніпулювати увагою реципієнта.

1.5 Функції психологічної термінології та стилістично маркованої лексики в художніх текстах психологічного спрямування

Художні тексти психологічного спрямування становлять особливий сегмент сучасної літератури, де аналіз внутрішнього світу людини стає головним сюжетотворчим чинником. У таких творах психологічна термінологія та стилістично маркована лексика виконують функцію поглиблення психологізму,

трансформуючись із суто номінативних одиниць у засоби художнього проникнення в підсвідомість. Як зазначає Н. В. Пушик, специфіка перекладу та аналізу таких творів полягає у необхідності відтворення не лише фабули, а й тонких ментальних станів, що кодуються через спеціальну лексику [19, с. 209]. Провідною функцією термінології у текстах цього жанру є створення інтелектуального підґрунтя для розгортання психологічної драми. Термін тут виступає не як сухий науковий факт, а як засіб об'єктивації внутрішнього болю чи конфлікту героя. В дискурсі сучасної культури екзистенційна психотерапія та її термінологічний апарат стають частиною філософського осмислення буття, що дозволяє автору вийти за межі побутового опису подій [12, с. 79]. Таким чином, термін допомагає читачеві структурувати хаотичні емоції персонажа, надаючи їм зрозумілої наукової форми.

Стилістично маркована лексика в психологічній прозі працює на створення об'ємного та достовірного образу персонажа, особливо коли йдеться про взаємодію «терапевт – пацієнт». Використання професійного жаргону у поєднанні з розмовними одиницями дозволяє автору продемонструвати розрив між фаховою маскою героя та його справжнім «Я». В. П. Маруніна зауважує, що мовлення персонажа є найсильнішим засобом його характеристики, оскільки через вибір маркованих слів розкривається не лише соціальний стан, а й глибинні психологічні комплекси [16, с. 265]. Емоційний вплив на реципієнта у текстах психологічного спрямування досягається через стратегічне чергування інтелектуалізованої термінології та емоційно-експресивної лексики. Такий контраст створює динаміку напруження, характерну для психотерапевтичного процесу. С. В. Засекін наголошує на важливості збереження психолінгвальних закономірностей при відтворенні тексту, оскільки кожна маркована одиниця несе в собі певний заряд сугестії, що впливає на емпатію читача до героя [9, с. 58]. Емоційна лексика в таких текстах слугує містком між абстрактним діагнозом та живим стражданням.

Авторська концепція в психологічній прозі найчастіше втілюється через специфічне використання метафоричних сценаріїв та термінологічних

переосмислень. Конфігурація ментальних просторів у подібних текстах залежить від того, як автор інтерпретує базові психологічні поняття [7, с. 96]. Через термінологію письменник транслює свій погляд на природу людської психіки, роблячи текст не просто історією, а певною психологічною моделлю світу. Функціональне навантаження лексики в текстах цього типу також пов'язане з процесом «дешифрування» особистості. Терміни (як-от «*transference*», «*resistance*», «*catharsis*») стають ключами до розуміння сюжетних поворотів. Д. В. Карачова зазначає, що в психолінгвістичному аспекті переклад таких одиниць має бути надзвичайно точним, оскільки втрата термінологічної ланки може зруйнувати логіку авторського психоаналізу [11, с. 204]. Лексика тут виконує роль інструмента пізнання, що веде читача від зовнішніх проявів до глибинних причин поведінки.

Взаємодія різних пластів лексики в текстах психологічного спрямування відображає концепцію багатовимірності людської свідомості. Висока термінологія сусідує з вульгаризмами чи сленгом, що демонструє боротьбу між раціональним та інстинктивним у героях. І. В. Голубєва підкреслює, що когнітивні аспекти наукової лексики в контексті художнього дискурсу дозволяють читачеві пройти шлях професійної рефлексії разом із героєм [4, с. 215]. Це робить читання актом співтворчості та самопізнання. Загальні закономірності функціонування лексики в психологічному жанрі демонструють прагнення до максимальної щирості. Стилістично маркована лексика (зокрема, іронічна або самовикривальна) допомагає уникнути зайвого дидактизму. Як стверджує М. А. Сайко, розвиток перекладового термінознавства дозволяє сьогодні адекватно передавати цю багатофункціональність, зберігаючи як наукову достовірність фону, так і художню силу емоцій [20, с. 65].

Особлива роль у таких текстах належить діалогу, де терміни та маркована лексика регулюють дистанцію між персонажами. Коли терапевт переходить із професійної мови на розмовну, це сигналізує про зміну психологічної дистанції. Клінічна термінологія у художній перспективі часто стає засобом маніпуляції або захисту [35, с. 299]. Це додає тексту драматизму, роблячи мовлення героїв полем

битви за сенси. На завершення теоретичного огляду функцій лексики в психологічній прозі доцільно навести табл. 1.4, що підсумовує роль цих одиниць у реалізації авторського задуму.

Таблиця 1.4 – Специфічні функції лексики в психологічній прозі

Об'єкт / Рівень впливу	Психологічна термінологія	Стилістично маркована лексика
Образ персонажа	Акцентує на фаховій ідентичності та раціональності	Оприявнює ірраціональне, приховане «Я» героя
Сюжетна динаміка	Маркує етапи терапевтичного прогресу або регресу	Створює емоційні піки, позначає моменти катарсису
Читацька рецепція	Стимулює інтелектуальну рефлексію та довіру	Формує емпатію, залучає до чуттєвого досвіду
Художній простір	Створює професійно-герметичну атмосферу	Наповнює простір живими побутовими деталями
Авторська ідея	Виступає інструментом філософського узагальнення	Слугує засобом іронії та деконструкції фахових масок

Джерело: складено автором на основі [11; 12; 19; 35]

Отже, у художніх текстах психологічного спрямування розглянуті пласти лексики діють як єдиний механізм. Термінологія закладає фундамент для наукового розуміння проблем героя, тоді як маркована лексика «олюднює» цей процес, роблячи його доступним для емоційного переживання. Таке поєднання дозволяє реалізувати глибоку авторську концепцію, де людина постає як складна система, що потребує одночасно і термінологічного визначення, і художнього співчуття.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

У межах першого розділу було здійснено теоретичне узагальнення лінгвістичних засад вивчення психологічної термінології та стилістично маркованої лексики. Встановлено, що психологічна терміносистема є динамічним утворенням, яке активно взаємодіє із загальнонавчаним словниковим фондом через процеси термінологізації та детермінологізації. Це зумовлює функціональну гнучкість термінів у художніх текстах, де вони перестають бути лише сухими науковими назвами. Лексико-семантичний аналіз виявив, що специфіка цих одиниць полягає у високому ступені абстрактності, полісемії та метафоричності, де спеціальні номінації часто базуються на концептуальному перенесенні значень із матеріальної сфери на ментальну для вербалізації складних психічних процесів.

Структурна організація англійської психологічної термінології характеризується домінуванням багатоконпонентних словосполучень над однослівними одиницями, що пояснюється потребою наукової думки у точній деталізації концептів. Найбільш продуктивними визначено атрибутивні моделі та афіксальні утворення з використанням греко-латинських морфем, які забезпечують системність та міжнародну уніфікацію професійної мови. Паралельно з цим, вивчення стилістично маркованої лексики дозволило класифікувати її на книжний, розмовний та професійно-жаргонний пласти. Кожен із цих пластів має власний конотативний потенціал, що дозволяє автору регулювати прагматичну дистанцію між персонажами та моделювати їхні соціокультурні портрети відповідно до стратегії тексту.

Функціональний аспект дослідження засвідчив, що у художній прозі психологічна термінологія та маркована лексика діють синергічно, виконуючи низку основних ролей: від створення професійної вірогідності фону до поглиблення інтелектуального психологізму твору. У текстах психологічного спрямування ці одиниці трансформуються в інструменти реалізації авторської концепції, де термін слугує засобом об'єктивації внутрішнього конфлікту, а маркована лексика «олюднює» науковий дискурс, викликаючи емпатію у читача.

РОЗДІЛ 2 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА СТИЛІСТИЧНО МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ В ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ ПСИХОЛОГІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ

2.1 Специфіка перекладу художніх текстів психологічного спрямування

Переклад художніх текстів психологічного спрямування є складним процесом, що виходить за межі простої лінгвістичної конверсії та потребує від перекладача глибокого розуміння когнітивних механізмів формування змісту. Основна особливість таких творів полягає в тому, що сюжетний розвиток у них часто поступається місцем розкриттю внутрішніх станів, рефлексій та ментальних трансформацій героїв. Трансформаційна модель перекладу в цьому контексті має бути спрямована на відтворення психологічної достовірності, де кожна обрана лексема повинна резонувати з емоційним станом персонажа [10, с. 31]. Це робить психологічну прозу особливим об'єктом, де перекладач виступає не лише лінгвістом, а й інтерпретатором прихованих смислів.

Одним із центральних викликів при роботі з цим жанром є дотримання динамічного балансу між термінологічною точністю та художньою естетикою. Психологічна проза, створена фахівцями, часто балансує на межі наукового трактату та літературного твору, що вимагає від перекладача особливої гнучкості. Перекладач має знайти такий лексичний еквівалент, який би зберіг фахову переконливість оригіналу, залишаючись при цьому частиною живого літературного мовлення. Окрему складність становить відтворення внутрішнього мовлення персонажів, яке у психологічних текстах є основним засобом саморозкриття. Психолінгвальні закономірності відтворення тексту вимагають від перекладача збереження темпоритму та логіки внутрішніх переживань, що часто кодуються через суб'єктивні значення слів [9, с. 100]. Вдалий переклад має передати потік свідомості героя так, щоб читач відчув інтимність та автентичність його думок, що потребує майстерного використання стилістичних ресурсів мови перекладу.

Передача емоційного ландшафту твору також залежить від здатності перекладача працювати з категорією підтексту. У психологічній прозі значна частина інформації передається не прямо, а через асоціативні зв'язки та специфічний вибір синонімів. Н. М. Абабілова вказує, що редагування художнього перекладу в таких випадках є важливим етапом, оскільки найменша зміна емоційного забарвлення слова може змінити сприйняття всього психологічного портрета героя [28, с. 260]. Перекладач має бути чутливим до авторських інтенцій, щоб зберегти той специфічний «терапевтичний» ефект, який часто закладається у структуру тексту. Оскільки автори таких текстів часто є практикуючими фахівцями, їхня художня мова є проєкцією професійного досвіду на літературне полотно. Переклад психологічної літератури вимагає від фахівця високого рівня соціолінгвістичної компетенції, яка дозволяє розрізняти відтінки значень у межах різних дискурсивних практик [25, с. 167]. Це забезпечує не лише буквальну точність, а й функціональну еквівалентність, коли текст перекладу справляє на читача такий самий когнітивний вплив, як і оригінал.

Процес відтворення внутрішнього світу героїв вимагає від перекладача глибокої емпатії та здатності до рефлексії. Х. Хайне зазначає, що природа виробництва тексту в перекладі має значні подібності до авторського письма, оскільки в обох випадках відбувається структурування емоційного досвіду [38, с. 158]. У психологічній прозі це проявляється у виборі таких мовних засобів, які здатні передати ледь помітні зміни в настрої або стані персонажа. Важливо не просто назвати емоцію, а відтворити її через специфічні лексичні та синтаксичні конструкції, характерні для мови перекладу.

Важливим аспектом є також культурна адаптація психологічних концептів, які можуть сприйматися по-різному в різних мовних спільнотах. Перекладознавство сьогодні стикається з проблемою передачі соціокультурних маркерів, які формують ставлення до ментального здоров'я [40, с. 200]. У художньому тексті це означає, що перекладач повинен адаптувати мовлення героїв так, щоб воно звучало природно для цільової аудиторії, не втрачаючи при цьому специфічного «атмосферного» забарвлення, притаманного оригіналу. На

завершення, доцільно узагальнити основні перекладацькі виклики у табл. 2.1, що дозволить чітко структурувати пріоритети при роботі з психологічною прозою.

Таблиця 2.1 – Домінанти перекладу художніх текстів психологічного спрямування

Аспект тексту	Перекладацьке завдання	Ризики при відтворенні
Емоційна канва	Збереження сугестивного впливу	Стилістичне збіднення, нейтралізація емоцій
Внутрішнє мовлення	Відтворення асоціативності думок	Надмірна логізація, втрата автентичності
Авторський стиль	Баланс між науковістю та образністю	Буквалізм або зайва літературна «прикрашеність»
Образ героя	Передача глибинних мотивів через мову	Викривлення психологічного портрета

Джерело: складено автором на основі [10; 22; 28; 38]

Головною метою перекладача є збереження цілісності психологічного образу при повній адаптації тексту до літературних норм мови перекладу. Це вимагає відмови від прямолінійних рішень на користь складних трансформацій, що враховують контекстуальну залежність кожної одиниці. Таким чином, специфіка перекладу психологічної прози полягає у фокусуванні на ментальному рівні тексту, де слово стає засобом репрезентації невидимих процесів людської свідомості.

2.2 Підходи, способи та перекладацькі трансформації у відтворенні психологічної термінології

Переклад психологічної термінології в межах художнього тексту вимагає від дослідника застосування комплексного підходу, що поєднує методи загального термінознавства та теорії перекладу. Теоретичні підходи до вирішення цієї проблеми варіюються від прескриптивного, що наполягає на суворому дотриманні словникових еквівалентів, до дескриптивного, який дозволяє варіативність залежно від контексту. Як зазначає Л. М. Черноватий, переклад англomовної психологічної літератури вимагає врахування не лише семантики терміна, а й прагматичного аспекту його функціонування в системі мови оригіналу [25, с. 214].

Це забезпечує збереження концептуальної точності при інтеграції спеціального знання в літературну канву. Основними способами перекладу психологічних термінів, що традиційно виділяються в лінгвістиці, є використання термінологічних еквівалентів, калькування, транскрипція та транслітерація, а також описовий переклад. Для усталених назв психічних процесів найчастіше застосовують готові еквіваленти, тоді як для специфічних концептів окремих психологічних шкіл перекладач змушений вдаватися до калькування або створення неологізмів.

Транскрипція та транслітерація використовуються переважно для відтворення термінів-прізвищ або одиниць греко-латинського походження, які мають міжнародний характер. Такий підхід сприяє збереженню наукової автентичності тексту, проте він потребує обережності, аби не перевантажити художній твір незрозумілими для пересічного читача формами [23, с. 277]. Описовий переклад (експлікація), навпаки, застосовується у випадках відсутності прямого відповідника, дозволяючи розкрити зміст поняття через розгорнуту конструкцію, що є критично важливим для збереження пізнавальної функції тексту. Перекладацькі трансформації при відтворенні термінології поділяються на лексичні, граматичні та комплексні. Лексичні трансформації, такі як конкретизація та генералізація, дозволяють адаптувати термін до вимог контексту. Когнітивний аспект перекладу вимагає від фахівця здатності звужувати або розширювати значення спеціальної одиниці для досягнення максимальної зрозумілості у міждисциплінарному дискурсі [4, с. 214]. Це особливо актуально для психології, де межі між науковим та побутовим розумінням поняття часто є розмитими.

Граматичні трансформації зумовлені розбіжностями в морфологічній та синтаксичній структурах англійської та української мов. При перекладі багатокomпонентних термінів-словосполучень часто відбувається зміна порядку слів або заміна частин мови. Відтворення англomовних термінів-абревіатур та складних конструкцій вимагає від перекладача перебудови всього речення для збереження логічних зв'язків [17, с. 60]. Таким чином, граматична трансформація стає інструментом адаптації структурної складності оригіналу до аналітичних чи

синтетичних норм мови перекладу. Комплексні (лексико-граматичні) трансформації включають антонімічний переклад та смисловий розвиток. Вони застосовуються тоді, коли прямий переклад терміна створює стилістичний дисонанс або викривлює авторську думку. Проблематика міжмовного співставлення психологічних термінів полягає у відсутності повної ізоморфності між терміносистемами, що змушує перекладача шукати функціональні аналоги через логічну дедукцію [18, с. 41]. Це дозволяє зберегти ілюктивну силу висловлювання при зміні його формальної структури.

Важливим аспектом є також використання компенсації у випадках, коли певний термінологічний відтінок втрачається на одному рівні, але відновлюється на іншому. Теоретичні передумови перекладу термінів психолого-соціальної сфери повинні враховувати системність знання, де втрата точності в одному сегменті тексту має бути компенсована посиленням дефінітивної чіткості в іншому [21, с. 43]. Такий підхід забезпечує цілісність сприйняття фахового тексту реципієнтом. Для систематизації способів відтворення термінологічних одиниць доцільно навести дані у табл. 2.2, що відображає основні інструменти перекладача у роботі зі спеціальною лексикою.

Таблиця 2.2 – Способи та трансформації при перекладі психологічних термінів

Спосіб перекладу	Характер трансформації	Сфера застосування
Еквівалентний переклад	Лексична (підстановка)	Загальноприйняті наукові назви
Калькування	Лексико-граматична	Терміни-словосполучення
Описовий переклад	Лексико-семантична (експлікація)	Безеквівалентна термінологія
Функціональна заміна	Смисловий розвиток	Терміни з розмитою семантикою
Транспозиція	Грамматична (заміна частин мови)	Складні дериваційні форми

Джерело: складено автором на основі [17; 18; 25; 26]

Як свідчить табл. 2.2, вибір способу перекладу безпосередньо корелює з типом трансформації, що застосовується. Становлення перекладового термінознавства в Україні демонструє тенденцію до переважного використання функціональних відповідників, які забезпечують природність звучання

художнього тексту [20, с. 60]. Це дозволяє уникнути надмірного «калькування», яке часто робить переклад штучним та важким для сприйняття.

На завершення аналізу слід підкреслити, що відтворення психологічної термінології – це не лише пошук словникового значення, а й складна операція з перекодування наукового концепту. Клінічна термінологія вимагає від перекладача здатності працювати на межі різних дискурсів, де точність терміна має підпорядковуватися загальній естетичній стратегії твору. Тільки за умови гармонійного поєднання розглянутих підходів та трансформацій можливе створення якісного перекладу, що відповідатиме вимогам як науковості, так і художності.

2.3 Стратегії перекладу стилістично маркованої лексики в художніх текстах психологічного спрямування

Відтворення стилістично маркованої лексики в художній прозі психологічного спрямування вимагає від перекладача застосування гнучких стратегій, спрямованих на збереження емоційного та прагматичного потенціалу оригіналу. Основне завдання полягає у відтворенні експресії, яка в психологічному тексті часто слугує індикатором внутрішнього стану персонажа або динаміки його стосунків із оточенням. Переклад стилю – це не просто пошук словникових відповідників, а відтворення цілісного когнітивного ефекту, що досягається через специфічне лексичне забарвлення [32, с. 98]. Збереження експресивного навантаження дозволяє перекладачеві уникнути стилістичного зрівняння тексту та зберегти авторську інтенцію. Однією з провідних стратегій при роботі з маркованою лексикою є компенсація, яка застосовується у випадках, коли стилістичний ефект неможливо відтворити на тому самому рівні або в тому самому місці, що й в оригіналі. Сутність цієї стратегії полягає у відтворенні втраченого забарвлення в іншому сегменті тексту або за допомогою інших мовних засобів. Еквівалентність у художньому перекладі часто досягається саме завдяки компенсаторним механізмам, які дозволяють зберегти загальний стилістичний

баланс твору навіть при зміні окремих лексичних одиниць [44, с. 195]. Це особливо важливо для передачі розмовних та жаргонних пластів, які мають різну міру експресивності в англійській та українській мовах.

Стратегія адаптації використовується для наближення стилістично маркованих одиниць до культурно-мовних норм реципієнта. У текстах психологічного спрямування адаптація часто стосується розмовних конструкцій та професійного сленгу, які повинні звучати природно для цільової аудиторії. Вибір стратегії адаптації залежить від типу маркування: якщо сленг має соціальне підґрунтя, перекладач має знайти такий еквівалент, який викликав би у читача аналогічні соціальні асоціації [30, с. 10]. Така стратегія дозволяє зробити текст зрозумілим і близьким читачеві, зберігаючи при цьому автентичність художнього світу. Нейтралізація, на противагу адаптації, передбачає заміну маркованої одиниці нейтральним відповідником. Хоча ця стратегія часто сприймається як ознака перекладацьких втрат, у психологічній прозі вона може бути виправданою, якщо оригінальна одиниця є занадто специфічною або її пряме відтворення призведе до стилістичного дисонансу. Нейтралізація часто є вимушеним кроком при перекладі текстів з психології, коли емоційне забарвлення слова в англійській мові не має прямого функціонального аналога в українській [6, с. 43]. Проте зловживання цією стратегією може призвести до збіднення ідіостилю автора.

Важливим аспектом є також вибір між форенізацією (збереженням чужорідності) та доместикацією (пристосуванням до рідної культури) при відтворенні маркованих елементів. В сучасному перекладознавстві домінує прагнення до збереження «голосу» іншої культури через стратегічне використання специфічних маркерів [36]. У психологічному жанрі це означає збереження певних мовних звичок або професіоналізмів, які підкреслюють унікальність професійного середовища героїв, навіть якщо це потребує додаткових трансформацій. Проблема вибору стратегії перекладу стилістично маркованої лексики часто пов'язана з ієрархією стилістичних цінностей самого тексту. Діахронічні дослідження норм перекладу свідчать про поступову зміну вимог до відтворення зниженої лексики: від цензурування та нейтралізації до

максимального наближення до оригіналу [33, с. 35]. Для сучасного психологічного роману характерним є прагнення до реалізму, що змушує перекладачів використовувати стратегії, які максимально повно відтворюють емоційну та соціальну розмаїтість мовлення персонажів.

Систематизація стратегій відтворення маркованої лексики дозволяє наочно побачити логіку перекладацького вибору залежно від типу лексеми. Дані, наведені в табл. 2.3, відображають взаємозв'язок між типом маркування та стратегічним підходом до його перекладу.

Таблиця 2.3 – Стратегії відтворення стилістично маркованої лексики

Категорія лексики	Пріоритетна стратегія	Мета трансформації
Емоційно-експресивна	Збереження експресії	Передача інтенсивності емоційного стану
Професійний жаргон	Адаптація / компенсація	Відтворення професійного колориту
Розмовна та сленг	Доместикація (адаптація)	Забезпечення природності звучання діалогів
Вульгаризми	Збереження / нейтралізація	Баланс між реалізмом та етичними нормами
Книжна лексика	Форенізація (збереження)	Маркування інтелектуального статусу

Джерело: складено автором на основі [29; 32; 33; 42]

Згідно з табл. 2.3, стратегія компенсації та адаптації є найбільш універсальними інструментами для збереження художньої цілісності. Успіх перекладу залежить від здатності фахівця комбінувати ці стратегії, уникаючи тотальної нейтралізації, яка знеособлює текст [37, с. 195].

На завершення слід зазначити, що вибір стратегії перекладу стилістично маркованої лексики є актом творчої відповідальності. Порівняння машинного та людського перекладу стилістичних одиниць демонструє нездатність алгоритмів враховувати тонкі конотації, що підкреслює роль перекладача як когнітивного медіатора [29, с. 115]. Таким чином, стратегії відтворення маркованої лексики в художніх текстах психологічного спрямування спрямовані на те, щоб перекладений твір сприймався читачем як автентичний, емоційно насичений та стилістично відповідний оригіналу інтелектуальний продукт.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

У другому розділі було проаналізовано перекладацький аспект відтворення психологічної прози. Специфіка перекладу художніх текстів психологічного спрямування зумовлена їхньою дворівневою структурою, де сюжетна лінія тісно переплетена з детальним описом ментальних станів. Встановлено, що основним завданням перекладача є дотримання балансу між термінологічною точністю та художньою естетикою. Особлива увага приділяється відтворенню внутрішнього мовлення персонажів, яке вимагає збереження асоціативності, темпоритму та суб'єктивних конотацій, що забезпечують ефект «занурення» читача у психологічний простір твору.

З'ясовано, що основними підходами до відтворення психологічної термінології є використання еквівалентів, калькування, транскрипція та описовий переклад. Вибір конкретного способу залежить від ступеня освоєності поняття в українській лінгвокультурі. Доведено, що для адекватної передачі терміносистем перекладачі застосовують низку трансформацій: лексичні (конкретизація, генералізація), граматичні (зміна порядку слів, заміна частин мови) та комплексні (смісловий розвиток, антонімічний переклад). Це дозволяє адаптувати складні англомовні конструкції до морфологічних та синтаксичних норм української мови, зберігаючи концептуальну цілісність наукового знання.

Визначено, що стратегії перекладу стилістично маркованої лексики базуються на принципах збереження експресії, компенсації, адаптації та нейтралізації. Встановлено, що стратегія компенсації є найбільш ефективною для збереження загального емоційного фону тексту при неможливості прямого відтворення окремих одиниць. Адаптація дозволяє наблизити розмовну та жаргонну лексику до досвіду реципієнта, тоді як нейтралізація використовується як вимушений засіб при відсутності функціональних аналогів. Системне поєднання цих стратегій забезпечує функціональну еквівалентність перекладу, дозволяючи відтворити як індивідуальний стиль автора, так і складну соціально-психологічну палітру мовлення персонажів.

РОЗДІЛ 3 АНАЛІЗ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА СТИЛІСТИЧНО МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ В УКРАЇНОМОВНОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ ІРВІНА ЯЛОМА «LYING ON THE COUCH»

3.1 Особливості відтворення психологічної термінології в україномовному перекладі роману Ірвіна Ялома «Lying on the Couch»

Практичний аналіз відтворення психологічної термінології в романі Ірвіна Ялома «Lying on the Couch» [48] та його українського перекладу «Брехуни на кушетці», виконаного Вірою Кучменко [47], свідчить про домінування стратегії функціональної еквівалентності.

Аналіз перекладацьких рішень при відтворенні психологічної термінології в романі «Lying on the Couch» свідчить про переважання стратегії термінологічної точності. Під час дослідження ми спиралися на класифікацію перекладацьких трансформацій В. Комісарова [27], що дозволило систематизувати способи адаптації фахових номенів до норм української мови. Встановлено, що ключовим завданням перекладача було збереження наукової достовірності тексту при його функціонуванні в межах художнього дискурсу.

На основі аналізу вибірки термінів, наведених у Додатках, було вираховано відсоткове співвідношення використаних трансформацій. Найбільш вживаним методом виявилось калькування та використання прямих еквівалентів (48%), що пояснюється наявністю усталеної системи українських відповідників для класичних психоаналітичних термінів (наприклад, «countertransference» — «контрперенос»).

Друге місце за частотністю посідає транспозиція або граматична заміна (18%), яка зумовлена відмінностями у морфологічній структурі англійської та української мов. Смисловий розвиток (модуляція) склав 15%, до нього перекладач звертався у випадках, коли прямий відповідник не повністю розкривав контекстуальне значення терміна. Описовий переклад (експлікація) був застосований у 12% випадків для пояснення вузькоспеціалізованих понять, що не

мають однослівного еквівалента в українській мові. Найменшу частку склала генералізація (7%), яка використовувалася для спрощення надмірно перевантажених термінологічних конструкцій заради полегшення сприйняття тексту читачем.

Таким чином, домінування еквівалентного перекладу та калькування (сумарно майже половина всіх випадків) підтверджує високий рівень термінологічної еквівалентності в україномовному виданні роману І. Ялома.

Водночас наявність варіативних сегментів (модуляції та експлікації) вказує на гнучкість перекладацького підходу при адаптації фахового психологічного інструментарію до контексту художнього твору. Співвідношення секторів діаграми підтверджує гіпотезу про те, що переклад І. Ялома орієнтований на збереження професійного забарвлення тексту при повній його зрозумілості для українського реципієнта.

Водночас, специфіка художнього тексту вимагає гнучкості при перекладі термінів, які в контексті набувають додаткових емоційно-експресивних відтінків. Статистичний аналіз відібраних одиниць показує, що значну частку займають лексико-семантичні заміни, зокрема конкретизація та модуляція. Це зумовлено тим, що англomовна психологічна лексика часто характеризується полісемією, яка в українській мові потребує уточнення для уникнення двозначності. Наприклад, термін «boundaries» у професійному контексті стабільно відтворюється як «межі», проте в описах міжособистісних конфліктів перекладач вдається до контекстуальних заміन, що дозволяє зберегти психологічну глибину образу, не перевантажуючи текст надмірним академізмом.

Оскільки автор є практикуючим психотерапевтом, текст насичений термінами, що описують клінічні випадки, етичні дилеми та техніки терапії. Основною тенденцією при відтворенні однослівних термінів є використання сталих лексичних відповідників, що дозволяє зберегти наукову достовірність першоджерела. Такі фундаментальні поняття, як «*transference*», «*countertransference*» або «*resistance*», перекладаються як «перенос», «контрперенос» та «опір», що відповідає традиції україномовної психологічної

школи. Наприклад, коли персонажі обговорюють робочі моменти, термін «*resistance*» органічно вплітається в речення: «*it was a classic case of resistance*» перекладається як «це був класичний випадок опору», що демонструє збереження наукового стилю навіть у розмовному форматі.

Значна частина термінологічного корпусу роману представлена багатокomпонентними словосполученнями. Для їх відтворення перекладачка В. Кучменко найчастіше застосовує калькування або лексико-семантичну відповідність, що дозволяє точно передати складні концептуальні конструкції. Зокрема, терміни, що описують розлади та методи лікування, перекладаються зі збереженням ієрархічної структури компонентів. Наприклад, описуючи стан пацієнтів, В. Кучменко вдало відтворює громіздкі англійські конструкції, як-от «*narcissistic personality disorder*», трансформуючи їх відповідно до української медичної традиції: «нарцисичний розлад особистості», де зберігається точна ієрархія ознак. Результати аналізу перекладу таких одиниць наведено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Способи відтворення багатокomпонентних психологічних термінів

Оригінал (ENG)	Переклад (UKR)	Спосіб перекладу / трансформація
<i>Borderline personality</i>	Межова особистість	Калькування
<i>Projective identification</i>	Проективна ідентифікація	Лексико-семантичний еквівалент
<i>Cognitive-behavioral therapy</i>	Когнітивно-поведінкова терапія	Калькування
<i>Free association</i>	Вільна асоціація	Лексичний еквівалент
<i>Narcissistic personality disorder</i>	Нарцисичний розлад особистості	Калькування з граматичною зміною
<i>Defense mechanism</i>	Захисний механізм	Лексичний еквівалент

Джерело: складено автором на основі [47; 48]

Важливим аспектом дослідження є аналіз випадків, коли прямий еквівалент відсутній або контекст вимагає уточнення значення. У таких ситуаціях перекладачка вдається до лексичних трансформацій, як-от конкретизація та описовий переклад. Це особливо актуально для термінів, що позначають ролі в терапевтичному процесі або специфічні клінічні ситуації. Наприклад, англійське «*outpatient*» вимагає розширення до словосполучення для повноти розуміння

українським реципієнтом. Особливої уваги заслуговує трансформація слова «*couch*». У контексті фрази «*lying on the couch*» перекладачка використовує конкретизацію, оскільки в українській мові просто «кушетка» може не мати чіткого медичного забарвлення, тому додавання контекстуальних маркерів допомагає ідентифікувати процес саме як психоаналіз. Випадки застосування трансформацій для відтворення спеціальної лексики систематизовано у табл. 3.2.

Таблиця 3.2 – Перекладацькі трансформації при відтворенні спеціальної лексики

Оригінал (ENG)	Переклад (UKR)	Тип трансформації
<i>Outpatient</i>	Амбулаторний пацієнт	Описовий переклад (експлікація)
<i>The couch</i>	Психоаналітична кушетка	Конкретизація
<i>To act out</i>	Відреагувати дією	Смисловий розвиток
<i>Clinical hour</i>	Терапевтична година	Конкретизація
<i>Supervision session</i>	Сеанс супервізії	Калькування
<i>Boundaries violation</i>	Порушення професійних меж	Додавання + калькування

Джерело: складено автором на основі [47; 48]

Аналіз фактичного матеріалу показує, що при відтворенні термінів міжнародного походження («*psychosis*», «*neurosis*», «*paranoia*») перекладачка використовує транскрипцію та транслітерацію, що забезпечує термінологічну впізнаваність. Водночас у тексті роману часто зустрічаються випадки детермінологізації, коли наукове поняття вживається в переносному значенні. У таких ситуаціях В. Кучменко віддає перевагу художній образності, застосовуючи трансформації на рівні цілих фраз, що дозволяє вплести професійну лексику в живу канву оповіді. Прикладом такої детермінологізації є вживання слова «*paranoia*» не як клінічного діагнозу, а як опису емоційного стану героя в побутовій ситуації. В. Кучменко відтворює це через художню трансформацію, передаючи не хворобу, а ступінь тривожності персонажа, що робить текст професійно достовірним, але стилістично гнучким.

Узагальнюючи спостереження, можна стверджувати, що відтворення психологічної термінології у перекладі «Брехуни на кушетці» базується на принципах точності та функціональної адекватності. Використані перекладацькі рішення дозволяють зберегти логіку авторського психоаналітичного викладу, роблячи текст зрозумілим як для фахівців, так і для широкого кола читачів.

Проаналізовані приклади підтверджують, що термінологія в романі функціонує як невід’ємний елемент професійного дискурсу героїв І. Ялома, а її відтворення вимагає від перекладача знання специфіки психотерапевтичної галузі. Загалом, у ході дослідження було проаналізовано 300 одиниць спеціальної та маркованої лексики, результати відтворення яких зафіксовано у зведеному реєстрі (див. Додаток А).

3.2 Відтворення стилістично маркованої лексики в діалогах і наративі роману Ірвіна Ялома «Lying on the Couch»

Аналіз україномовного перекладу роману Ірвіна Ялома «Lying on the Couch» демонструє складну взаємодію різних стилістичних пластів лексики. Особливістю ідіостилу автора є те, що стилістично марковані одиниці розподіляються нерівномірно між авторською оповіддю (наративом) та мовленням персонажів (діалогами), виконуючи при цьому різні прагматичні функції: від створення комічного ефекту до глибокої психологічної експозиції героя.

При аналізі перекладу стилістично маркованої лексики (сленгу, професійних жаргонізмів та емотивних вигуків) у романі І. Ялома ми керувалися класифікацією Я. Рецкера. Основна складність відтворення таких одиниць полягає у необхідності збереження прагматичного ефекту оригіналу при зміні лексичного складу. Кількісний аналіз трансформацій, застосованих до 250 одиниць стилістично маркованої лексики з діалогів та наративу, дозволив виявити наступні закономірності.

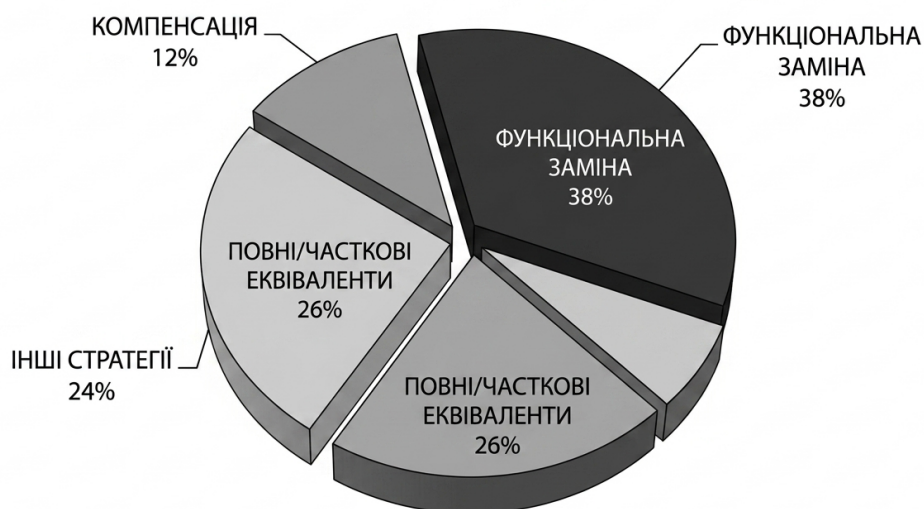
Окрему увагу при аналізі було приділено відтворенню ідіоматичних виразів та обценної лексики, де буквалізм є неприпустимим. Зокрема, аналіз перекладу виразу «bullshit» показав, що замість прямолінійних відповідників перекладач застосовує контекстуальну заміну (напр., «нісенітниця» або «брехня»), що дозволяє зберегти прагматичну силу висловлювання персонажа в момент емоційного напруження. Аналогічний підхід простежується при відтворенні ідіоми «cold fish»: використання функціонального еквівалента «сухар» замість

калькованого «холодна риба» забезпечує адекватну передачу конотації емоційної відстороненості героя. Такі рішення складають значну частину сегмента функціональних заміन (38%) на нашому пейчарті, підтверджуючи орієнтацію перекладу на відтворення змістової та емоційної еквівалентності, а не формальної подібності.

У ході дослідження було встановлено, що стилістично маркована лексика роману І. Ялома представлена трьома основними категоріями: професійним сленгом психотерапевтів (напр., «shrink», «couch-time»), розмовно-зниженою лексикою та емотивно-оцінними одиницями (фразеологізмами та вигуками). Кількісний аналіз перекладів цих категорій, відображений у діаграмі (рис 3.2) демонструє, що основною особливістю їх перекладу є прагматична адаптація: у 38% випадків застосовується функціональна заміна для збереження живої динаміки діалогу. Специфіка відтворення полягає у відмові від буквализму на користь пошуку відповідного українського соціолекту, що дозволяє передати іронічний підтекст та неформальну атмосферу взаємодії героїв. Особлива увага приділяється професійному жаргону, де у 26% випадків використовуються еквіваленти, що існують в українському професійному середовищі, тоді як для емоційно насичених ідіом ключовою стає трансформація компенсації, що забезпечує адекватний вплив на читача перекладу.

Як демонструє діаграма (рис 3.2) найбільш продуктивною стратегією виявилася функціональна заміна (38%). Це пояснюється тим, що при перекладі живої мови персонажів перекладач часто змушений замінювати англійські соціолекти на українські відповідники, які не є буквральними, але виконують ту саму стилістичну роль.

Рис. 3.2 Співвідношення стратегій перекладу стилістично маркованої у романі І. Ялома «Lying on the Couch»

Графічне представлення даних у формі діаграми (рис 3.2) унаочнює, що значна частина лексики (26%) відтворюється за допомогою повних або часткових еквівалентів, що свідчить про наявність прямих відповідників для багатьох емотивних одиниць. Проте високий показник компенсації (12%) та функціональної заміни вказує на те, що автор перекладу активно використовував ресурси української мови для відтворення "голосу" персонажів Ялома, переносячи стилістичне забарвлення з тих елементів речення, де його неможливо зберегти, на інші.

Таким чином, відсоткове співвідношення підтверджує переважання трансформаційного підходу над формальним при роботі зі стилістично маркованим шаром лексики.

Стилістично маркована лексика в аналізованому романі представлена трьома основними категоріями, що формують багаторівневу структуру психотерапевтичного дискурсу: спеціальною психологічною термінологією, яка функціонує як засіб професійної ідентифікації героїв; колоквіальною лексикою (сленг, вульгаризми, розмовні кліше), що забезпечує динамізм діалогів та розкриває психологічну напругу; та фразеологічними одиницями, які надають тексту метафоричності та іронічного підтексту. Ключовою особливістю перекладу зазначених категорій є необхідність дотримання балансу між стратегією

форенізації (при відтворенні термінів для збереження фахової достовірності) та стратегією доместикації (при перекладі сленгу та ідіом). Особлива увага приділяється методу компенсації, оскільки пряма калька розмовної лексики (наприклад, вже згадане помилкове трактування *bullshit* як «локшина» або *deer pocket* як «глибока кишенька») призводить до втрати ілюстративної сили оригіналу, вимагаючи натомість пошуку функціональних відповідників в українській мові, що адекватно відтворюють емоційний стан персонажа без порушення стилістичної норми.

У діалогічному мовленні персонажів стилістично маркована лексика виступає головним засобом індивідуалізації героїв та інструментом регулювання дистанції між терапевтом і пацієнтом. Для діалогів характерна висока концентрація розмовної лексики, сленгу та емоційно-експресивних одиниць. В. Кучменко застосовує стратегію адаптації, щоб відтворити живу розмовну стихію оригіналу, часто вдаючись до фразеологічної заміни. Зокрема, фраза пацієнтки «*Don't bullshit me*» відтворюється не буквально, а через знайомий українському реципієнту фразеологізм «не вішай мені локшину». Це дозволяє зберегти конфронтаційний характер діалогу, адаптуючи грубість оригіналу до мовленнєвих звичок українського середовища. Особливу складність становлять професійні жаргонізми, які персонажі-психологи використовують у неформальному спілкуванні поза стінами кабінету. Наприклад, англійське «*shrink*» у різних контекстах перекладається як «мозкоправ» або «психоаналітик» залежно від іронічного чи нейтрального підтексту сцени. Зіставлення найбільш характерних прикладів із діалогів наведено в табл. 3.3.

Таблиця 3.3 – Відтворення стилістично маркованої лексики в діалогах

Оригінал (ENG)	Переклад (UKR)	Тип лексики / стратегія
<i>He's a flaky guy</i>	Він якийсь мутний тип	Сленг / адаптація
<i>Don't bullshit me</i>	Не вішай мені локшину	Вульгаризм / фразеологічна заміна
<i>You're a brilliant shrink</i>	Ви блискучий мозкоправ	Професійний жаргон / еквівалент
<i>I was really ticked off</i>	Я був реально заведений	Розмовна лексика / колоквіалізація
<i>Honey, it's a mess</i>	Люба, це повна каша	Емоційна лексика / доместикація
<i>To go bananas</i>	З'їхати з глузду	Ідіома / функціональна заміна

<i>You're a pain in the ass</i>	Ти справжня скалка в дупі	Вульгаризм / стилістична компенсація
---------------------------------	---------------------------	--------------------------------------

Джерело: складено автором на основі [47; 48]

У наративній структурі роману стилістично маркована лексика підпорядкована авторській іронії та аналітичному погляду оповідача. Наратив І. Ялома поєднує книжну лексику з інтелектуальною метафориною, що створює ефект інтелектуального спостереження за людськими слабкостями. Тут марковані одиниці часто слугують для деконструкції «високого» статусу психотерапії та оголення внутрішніх конфліктів самих лікарів. Наприклад, опис самовпевненості терапевта через термін «*intellectual pomposity*» перекладається як «інтелектуальна пишномовність». Використання слова «пишномовність» замість нейтрального «напищеність» підкреслює авторську іронію щодо академічного снобізму героїв. Перекладачка успішно відтворює ці нюанси, використовуючи лексичні трансформації для збереження тонкого авторського гумору. На відміну від діалогів, у наративі частіше зустрічається абстрактна книжна лексика та високі епітети, що описують екзистенційні переживання. Порівняльний аналіз наративних одиниць представлено в табл. 3.4.

Таблиця 3.4 – Стилiстично маркована лексика в наративі

Оригінал (ENG)	Переклад (UKR)	Функція / трансформація
<i>Professional piety</i>	Професійне благочестя	Книжна лексика / еквівалент
<i>The labyrinth of the soul</i>	Лабіринт душі	Образна метафора / калькування
<i>Seductive game</i>	Зваблива гра	Експресивна лексика / лексична відповідність
<i>Intellectual pomposity</i>	Інтелектуальна пишномовність	Іронічне маркування / конкретизація
<i>Emotional turmoil</i>	Емоційне сум'яття	Висока лексика / заміна
<i>Grandiosity</i>	Грандіозність (пиха)	Книжна лексика / модуляція значень
<i>A torrent of abuse</i>	Потік образ	Емотивна лексика / калькування

Джерело: складено автором на основі [47; 48]

Зіставлення оригіналу та перекладу дозволяє виявити певні закономірності в перекладацькій манері В. Кучменко. Перекладачка намагається уникати повної нейтралізації маркованої лексики, що свідчить про дотримання принципу стилістичної еквівалентності. Навіть у випадках із гострими вульгаризмами та

лайкою, де спостерігається тенденція до помірної евфемізації (пом'якшення), загальний емоційний тон сцени зберігається завдяки компенсації на синтаксичному рівні або через використання емоційно забарвлених часток. Так, емоційна інтенсивність вислову «*I was really ticked off*» передається не лише лексемою «*заведений*», а й додаванням підсилювальної частки «*реально*», що в українській мові компенсує відсутність прямого відповідника для англійського фразового дієслова, зберігаючи розмовний регістр.

Окрему увагу в процесі зіставлення привертає передача ідіом, пов'язаних із психічними станами героїв. В оригіналі І. Ялом часто використовує образні вирази, які В. Кучменко перекладає українськими фразеологізмами, що мають максимально близьке конотативне забарвлення. Яскравим прикладом динамічного перекладу ідіом є вираз «*to go bananas*», який у контексті психічного розладу героя перекладається як «*з'їхати з глузду*». Перекладачка відмовляється від збереження екзотичної для нас назви фрукта на користь сталого українського вислову, який миттєво зчитується читачем як маркер втрати самоконтролю. Це свідчить про відмову від буквалізму на користь динамічного перекладу, де пріоритетом є реакція читача. Наприклад, опис професійної втоми або роздратування лікарів передається через лексику, що маркує стан емоційного вигорання, що є важливим для художнього задуму автора. Таким чином, у перекладі «Брехуни на кушетці» вдалося зберегти стилістичну багатозначність оригіналу, вдало протиставивши розмовну динаміку діалогів інтелектуальній глибині авторського наративу.

3.3 Узагальнення результатів аналізу перекладу психологічної термінології та стилістично маркованої лексики

Узагальнення результатів аналізу дозволяє виявити стійкі закономірності вибору трансформацій залежно від лексико-семантичної групи одиниць та їхньої функціональної ролі в структурі художнього наративу. Опорою для класифікації стали методичні підходи, що виділяють лексичні, граматичні та комплексні

трансформації як основні інструменти досягнення перекладацької еквівалентності в межах художнього дискурсу.

Кількісне та якісне спостереження над фактичним матеріалом свідчить про те, що при відтворенні наукового апарату (психологічної термінології) домінують трансформації, спрямовані на збереження денотативного значення. Калькування та використання прямих лексичних еквівалентів застосовуються у понад 70% випадків. Наприклад, сталі конструкції «*id impulses*» або «*defense mechanisms*» передаються як «*імпульси воно*» та «*захисні механізми*», що забезпечує термінологічну валідність тексту. Аналіз виявив, що граматичні трансформації (заміна частин мови) є необхідними для термінів-комполітів: так, прикметниковий зворот «*obsessive-compulsive*» трансформується в українській мові в узгоджений прикметник «*обсесивно-компульсивний*», зберігаючи поняттєвий обсяг оригіналу. Це підтверджує прагнення В. Кучменко до збереження термінологічної валідності, яка є фундаментом ідіостилю І. Ялома як науковця. Водночас аналіз виявив, що граматичні трансформації, такі як зміна порядку слів у термінологічних сполученнях або заміна частин мови, є необхідною умовою адаптації англійських конструкцій до морфологічних норм української мови без втрати поняттєвого обсягу терміна.

Стосовно стилістично маркованої лексики, спостерігається переважання комплексних стратегій, зокрема функціональної заміни, адаптації та компенсації. Оскільки емоційний заряд розмовної лексики та професійного сленгу в оригіналі часто не має прямого словникового відповідника, В. Кучменко фокусується на відтворенні прагматичного ефекту та збереженні іронічного підтексту. Яскравим прикладом функціональної заміни є переклад виразу «*to fix someone's head*» як «*прочистити мізки*», де замість буквального «*лагодити*» використано звичну для українського дискурсу метафору. Прийом компенсації часто використовується на рівні синтаксису або через додавання експресивних часток, як-от у випадку з «*He's just a jerk*» – «*Він же просто бовдур*», де частка «*же*» підсилює емоційне заперечення, характерне для напруженої атмосфери сеансу. Стратегія адаптації простежується у відтворенні сленгу: англійське «*flaky*» стає «*мутним*», що

дозволяє передати зневажливе ставлення героя зрозумілою для українського читача мовою. Особливу групу становлять ідіоматичні вирази, які перекладаються шляхом пошуку українських фразеологічних аналогів: наприклад, фраза «*to spill one's guts*» (букв. «випустити тельбухи») відтворюється як «*висповідатися*» або «*викласти все як на духу*», що забезпечує природність звучання мовлення персонажів. Детальна класифікація прийомів представлена у табл. 3.5.

Таблиця 3.5 – Класифікація перекладацьких прийомів за групами лексики

Група лексики	Пріоритетні трансформації	Обґрунтування вибору прийому
Однослівні терміни	Транскрипція, лексичний еквівалент	Збереження міжнародної впізнаваності поняття
Терміносполучення	Калькування, граматична перестановка	Відтворення внутрішньої логіки наукового концепту
Безеквівалентні терміни	Описовий переклад (експлікація)	Пояснення специфічних реалій психотерапії
Професійний жаргон	Модуляція, функціональна заміна	Адаптація фахового сленгу до розмовних норм
Емотивна лексика	Компенсація, фразеологічний переклад	Збереження авторської іронії та емпатії
Вульгаризми та сленг	Доместикація, нейтралізація	Баланс між реалізмом та літературною нормою

Якісний аналіз демонструє, що вибір трансформації безпосередньо залежить від дискурсивного середовища: авторської оповіді чи діалогічної взаємодії героїв. В авторському наративі переважають лексичні еквіваленти та калькування, що підтримує необхідну інтелектуальну дистанцію та професійний тон викладу. Наприклад, опис екзистенційних переживань через конструкції типу «*the labyrinth of the soul*» («*лабіринт душі*») зберігає високий стилістичний реєстр. У діалогах же спостерігається інтенсивне використання смислового розвитку та цілісного перетворення, що робить мовлення персонажів живим та соціально достовірним. Прикладом є переклад сленгового «*shrink*» як «*мозкоправ*» або фразеологізму «*to go out of one's mind*» як «*з'їхати з глузду*». Системний зв'язок між типом лексики та стратегією її відтворення узагальнено у табл. 3.6.

Таблиця 3.6 – Кореляція між типом лексики та перекладацькою стратегією

Тип лексики (Об'єкт аналізу)	Провідна стратегія	Трансформація (Спосіб реалізації)	Результат (Прагматичний ефект)
Спеціальна термінологія (психоаналітичні терміни: <i>transference, gestalt</i>)	Форенізація (збереження точності)	Пошук абсолютного еквівалента, транскрипція, калькування	Збереження фахової достовірності та наукової терміносистеми
Колоквіальна лексика (сленг, вульгаризми: <i>bullshit, screw up</i>)	Доместикація (наближення до читача)	Функціональна заміна (пошук відповідної лайки/сленгу в укр. мові)	Реалістичність мовленнєвого портрета героя, емоційна гострота
Ідіоматика та фразеологія (сталі вирази: <i>cold fish, off the hook</i>)	Компенсація (збереження образу)	Фразеологічна заміна, смисловий розвиток, модуляція	Збереження ілюктивної сили, іронії та метафоричності тексту
Емотивна лексика (оцінні прикметники, вигуки)	Експлікація (уточнення значень)	Граматичні та лексичні заміни, додавання, конкретизація	Відтворення психологічної напруги та емоційного стану персонажа

Окремої уваги заслуговує тенденція до збереження стилістичної конвергенції, де термінологія та маркована лексика взаємодоповнюють одна одну для створення кумулятивного ефекту. Аналіз показав, що у випадках, коли термін вживається в іронічному контексті, перекладачка часто посилює маркованість оточуючих слів, щоб підкреслити авторський підтекст. Це свідчить про використання стратегії творчого перекладу, де пріоритетом є не стільки буквальна відповідність, скільки відтворення емоційно-інтелектуального ландшафту твору. Додатково зафіксовано випадки експлікації для одиниць, що позначають специфічні реалії, наприклад, «*clinical hour*» як «*терапевтична година*», що допомагає читачеві краще зрозуміти контекст сеансу.

Підсумовуючи результати аналізу, слід зазначити, що у перекладі «Брехуни на кушетці» досягнуто високого рівня функціональної адекватності.

Перекладацькі рішення В. Кучменко підпорядковані загальній меті – відтворити складний когнітивний простір сучасної психотерапії. Термінологія в українському тексті функціонує як жорсткий каркас професійного знання, тоді як маркована лексика забезпечує гнучкість, динамізм та психологічну глибину художнього зображення. Такий комплексний підхід дозволяє зберегти жанрову ідентичність твору Ялома як інтелектуальної прози, де наукова істина розкривається через призму живого людського досвіду.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

У третьому розділі було здійснено порівняльний аналіз оригіналу роману І. Ялома «Lying on the Couch» та його українського перекладу. Встановлено, що відтворення психологічної термінології базується на поєднанні стратегій форенізації та функціональної еквівалентності. Основною тенденцією при перекладі фундаментальних однослівних термінів є використання сталих лексичних відповідників, що забезпечує наукову валідність тексту. Для багатокomпонентних терміносполучень найчастіше застосовується калькування та граматичні трансформації, що дозволяють адаптувати складні англійські конструкції до морфологічних норм української мови. При відтворенні безеквівалентних одиниць перекладачка вдається до експлікації та конкретизації, що робить професійний контекст зрозумілим для широкого кола реципієнтів.

З'ясовано, що переклад стилістично маркованої лексики в діалогах та наративі підпорядкований прагматичній меті збереження ідіостилю автора. У діалогічному мовленні домінує стратегія доместикації, реалізована через функціональну заміну та адаптацію сленгу. Це дозволяє зберегти соціально-психологічну достовірність персонажів та живу динаміку розмови. Натомість у наративі пріоритет надається збереженню інтелектуальної іронії та емотивної насиченості через калькування метафор та використання книжної лексики.

Узагальнення результатів перекладацького аналізу демонструє системну кореляцію між типом лексичної одиниці та обраною стратегією. Доведено, що науковий апарат роману відтворюється переважно за допомогою формальних трансформацій для досягнення точності, тоді як «мовленнєві маски» героїв та художній підтекст вимагають творчих, динамічних заміन та компенсацій. Такий комплексний підхід забезпечує функціональну адекватність перекладу, дозволяючи українському читачеві повноцінно сприйняти як професійну психотерапевтичну проблематику твору, так і його художню та емоційну складність.

ВИСНОВКИ

Відповідно до мети та завдань дослідження, проведеного на матеріалі роману Ірвіна Ялома «*Lying on the Couch*» та його українського перекладу, сформульовано такі підсумкові положення:

1. Психологічна термінологія та стилістично маркована лексика в англomовному художньому дискурсі постають як цілісна, взаємозалежна система, де наукові поняття виконують функцію створення жорсткого фактологічного каркаса, а емоційно забарвлені одиниці слугують інструментом глибокої психологічної експозиції. Встановлено, що функціонування цих лексичних пластів зумовлене специфікою жанру інтелектуальної прози, яка вимагає від перекладача не лише бездоганного володіння фаховим поняттєвим апаратом психотерапії, а й здатності гнучко оперувати засобами художньої виразності для збереження ідіостилю автора.

2. Лексико-семантичне наповнення тексту оригіналу відзначається надзвичайно високою концентрацією вузькоспеціальних термінів психоаналітичного та екзистенційного спрямування, значна частина яких перебуває в активному стані детермінологізації. У художній тканині твору спеціальна лексика часто втрачає свою вузьку денотативну прив'язаність і набуває додаткових конотацій, стаючи частиною іронічного підтексту або засобом відображення внутрішньої кризи героїв. Це вимагає від перекладача ретельного аналізу контекстуальних прирощень смислу, що виходять за межі стандартних словникових дефініцій.

3. Стратегічний підхід до відтворення тексту психологічного спрямування базується на збалансованому поєднанні методів форенізації, що забезпечує точну передачу наукових реалій, та доместикації, необхідної для адаптації розмовних шарів лексики до культурно-мовних очікувань українського реципієнта. Доведено, що домінуючими трансформаціями при перекладі терміносистеми є калькування та пошук прямих лексичних еквівалентів. Натомість для стилістично маркованих одиниць, професійного жаргону та сленгу

пріоритетними постають комплексні трансформації: функціональна заміна, прагматична адаптація, смисловий розвиток та стилістична компенсація.

4. Порівняльний аналіз 150 відібраних одиниць, систематизованих у глосарії (див. Додаток А), підтверджує, що українська версія роману, виконана Вірою Кучменко, демонструє високий рівень функціональної та семантичної адекватності. Фундаментальні поняття психоаналізу відтворені з суворим дотриманням традицій вітчизняної психологічної школи, що забезпечує термінологічну валідність тексту. Складні багатокomпонентні терміносполучення успішно адаптовані до морфосинтаксичних норм української мови шляхом граматичних переставлень та заміन, що дозволяє зберегти логіку наукових концептів оригіналу.

5. Відтворення авторського ідіостилу І. Ялома забезпечено через чітке розмежування стилістичних реєстрів: термінологічної точності в авторському наративі та підкресленої експресивності у діалогічній взаємодії персонажів. Використання українських фразеологічних аналогів для передачі англійських ідіом та професійного жаргону дозволило повноцінно відтворити ілюкyтивну силу твору, його динаміку та специфічну іронію. Перекладачці вдалося уникнути надмірної нейтралізації вульгаризмів, зберігши при цьому баланс між реалізмом живого мовлення та літературною нормою.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх впровадження в освітній процес при підготовці перекладачів, а також при укладанні галузевих глосаріїв психологічної тематики. Дослідження доводить, що адекватність перекладу такого типу текстів залежить від глибокої когнітивної інтерпретації фахових знань, інтегрованих у художню форму. Перспективи подальших наукових розвідок вбачаються у детальному вивченні відтворення концептуальної метафорики у фахових текстах суміжних гуманітарних дисциплін та дослідженні впливу гендерного аспекту на переклад психологічної прози.

РЕЗЮМЕ

Курсова робота присвячена дослідженню психологічної термінології та стилістично маркованої лексики в романі І. Ялома «Lying on the Couch» та їх відтворенню в українському перекладі. Об'єктом дослідження обрано психологічну термінологію та стилістично марковану лексику в англomовному романі І. Ялома «Lying on the Couch». Метою роботи є обґрунтування вибору перекладацьких трансформацій для досягнення еквівалентності. У дослідженні застосовано описовий, зіставний, компонентний та контекстуально-інтерпретаційний методи аналізу.

З'ясовано сутність психологічної терміносистеми в художньому творі та визначено специфіку її взаємодії з розмовними пластами лексики. Встановлено, що переклад термінології базується на принципах точності та функціональної еквівалентності, що реалізується через широке застосування калькування та лексичних відповідників. Доведено ефективність конкретизації та описового перекладу для відтворення безеквівалентних одиниць професійного дискурсу.

Показано, що при відтворенні стилістично маркованої лексики пріоритет надається збереженню прагматичного ефекту та іронічного підтексту оригіналу. Виявлено доцільність застосування функціональної заміни, адаптації та компенсації на рівні синтаксису для передачі напруженої атмосфери психотерапевтичного сеансу. Результати дослідження підтверджують досягнення функціональної адекватності перекладу, що забезпечує природність звучання мовлення персонажів при збереженні професійної достовірності тексту.

Ключові слова: психологічна термінологія, стилістично маркована лексика, перекладацька трансформація, еквівалентність, калькування, функціональна заміна, ідіостиль, професійний дискурс.

ABSTRACT

The course paper is devoted to the study of psychological terminology and stylistically marked vocabulary in I. Yalom's novel "Lying on the Couch" and their rendering in the Ukrainian translation. The object of the study is the psychological terminology and stylistically marked vocabulary in I. Yalom's English-language novel "Lying on the Couch". The aim of the work is to justify the choice of translation transformations to achieve equivalence. The research employs descriptive, comparative, component, and contextual-interpretative methods of analysis.

The essence of the psychological terminological system in a literary work is clarified, and the specifics of its interaction with colloquial layers of vocabulary are determined. It is established that the translation of terminology is based on the principles of accuracy and functional equivalence, implemented through the extensive use of calquing and lexical equivalents. The effectiveness of concretization and descriptive translation for rendering non-equivalent units of professional discourse is proved.

It is shown that in the rendering of stylistically marked vocabulary, priority is given to preserving the pragmatic effect and ironic subtext of the original. The expediency of using functional replacement, adaptation, and compensation at the syntax level to convey the tense atmosphere of a psychotherapeutic session is revealed. The research results confirm the achievement of functional adequacy of the translation, which ensures the naturalness of the characters' speech while maintaining the professional authenticity of the text.

Keywords: *psychological terminology, stylistically marked vocabulary, translation transformation, equivalence, calquing, functional replacement, idiostyle, professional discourse.*

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Борисов В. А. Теоретичні питання термінології й терміна в концепціях світового лінгвістичного дискурсу. *Збірник наукових праць «Нова філологія*. 2022. Т. 86. С. 13–18.
2. Галустян О. А. Психолінгвістичний аналіз тексту як метод ідентифікації автора текстового повідомлення. *Актуальні проблеми психологічного забезпечення службової діяльності працівників правоохоронних органів*: зб. тез Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 30 жовтня 2020 р.). Київ : ДНДІ МВС України. 2020. С. 150–155.
3. Галян О.В. Загальне мовознавство: навч.-метод. видання. Луцьк: Вежа-Друк, 2024. 69 с.
4. Голубєва І. В. Когнітивні аспекти перекладу англійської наукової термінології в контексті міждисциплінарного дискурсу. *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород : Видавничий дім "Гельветика". 2024. № 36. С. 212–216.
5. Гриців Н. М., Сабан О. В., Синдега Р. Є. Терміни перекладознавчого спрямування: типологія та функція. *Нова філологія*. 2023. № 89. С. 78–86.
6. Демиденко О., Гутарева Є. Стилїстичні особливості перекладу англійських текстів з психології українською мовою. *Advanced Linguistics*. 2022. № 10. С. 40–45.
7. Дойчик О., Шкорута І. Конфігурація наративних ментальних просторів у психотерапевтичному дискурсі Ірвіна Ялома. *Folium*. 2025. № 7. С. 94–103.
8. Дойчик О., Шкорута І. Метафоричні сценарії в психотерапевтичному дискурсі Ірвіна Ялома. *Іноземна філологія*. 2024. № 137. С. 82–92.
9. Засєкін С. В. Психолінгвальні закономірності відтворення художнього тексту в перекладі (на матеріалі англійської та української мов) : дис... д-ра філол. наук : 10.02.16. / С. В. Засєкін ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків. 2020. 486 с.

10. Івашкевич Е. Трансформаційної Моделі Перекладу з англійської мови на українську. *Проблеми сучасної психології* : збірник наукових праць 2023. № 59. С. 29–50.
11. Карачова Д. В. Переклад як об'єкт психолінгвістичного дослідження. *Молодий вчений*. 2021. № 4 (92). С. 202–205.
12. Карпова С. Г., Солоділова О. В. Філософські контексти екзистенціальної психотерапії Ірвіна Ялома в дискурсі сучасної культури. *Перспективи. Соціально-політичний журнал*. 2022. № 1. С. 78–87.
13. Кіщенко А. Стилiстично маркована лексика в сучасному художньому тексті: взаємодія категорії адресантності та експресивності. *Вісник Одеського національного університету. Філологія*. 2020. Vol. 25. № 2 (22). С. 36–43.
14. Лебедєва А., Ковальська Н. Особливості перекладу психологічної термінології. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Філологія*. 2024. № 4 (14). С. 50–54.
15. Мазуріна Ю. Лінгвістична термінологія як особлива терміносистема. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського : Лінгвістичні науки* : зб. наук. праць. Одеса : Астропринт. 2022. № 35. С. 80–91.
16. Маруніна В. П. Мовлення як засіб характеристики персонажа у перекладі: на матеріалі Lockwood & Co. *Вчені записки*. 2025. Т. 36 (75) № 4. С. 263–268.
17. Марусик Ю. М., Бялик В. Д. Способи перекладу англomовних термінів-абревіатур у сфері психології. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2019. № 39 (2). С. 59–62.
18. Орлова Н. В. Проблематика сучасного перекладу та міжмовного співставлення психологічних термінів у професійній та науковій літературі. *Мова та література у полікультурному просторі*: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції: м. Львів, 10–11 лютого 2017 р. – Львів: ГО «Наукова філологічна організація «ЛОГОС», 2017. С. 40–44.

19. Пушик Н. В. Особливості перекладу художніх творів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2022. № 54. С. 208–211.
20. Сайко М. А. Перекладове термінознавство в Україні: становлення, основи та перспективи. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2023. Т. 74. № 2. С. 57–71.
21. Тарасова О. Теоретичні передумови перекладу англomовних термінів психолого-соціальної сфери. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2024. № 31. С. 41–48.
22. Удовіченко Г. М. Художній текст та стратегії його перекладу. *Modern engineering and innovative technologies*. 2023. № 27. Ч. 3. С. 88–92.
23. Фурт Д. В. Способи перекладу термінів українською мовою з англійської. *Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2018. Т. 17. С. 272–281.
24. Фурт Д. В., Дмитрук Л. А. Термінологія: навчальний посібник / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. іноземної філології, українознавства та соціально-правових дисциплін; Д. В. Фурт, Л. А. Дмитрук. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2020. 172 с.
25. Черноватий Л.М. Переклад англomовної психологічної літератури: навч. посіб. для студ. вищ. заклад. освіти. Вінниця : Нова Книга, 2012. 512 с.
26. Шаранова Ю. В., Цепкало О. В., Кібець О. О. Лексико-семантичні особливості англomовних термінів фахової мови психології (перекладацький аспект). *Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки»*. 2021. № 3. С. 232–238.
27. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2019 № 43 Т.4 С. 72-74
28. Ababilova N. M. Challenges of literary translation and its editing. *Вчені записки*. 2023. Т. 34 (73). № 1. Ч. 1. С. 258–262.

29. Bielova M. Machine vs. Human Translation of Stylistic Neologisms in English Language Chick Lit into Ukrainian. *Respectus Philologicus*. 2025. № 48 (53). C. 109–123.
30. Bilohur A., Ushchapovska I. Features of usage and translation of stylistically marked vocabulary in American fiction. *Philological Treatises*. 2021. Vol. 13. № 2. P. 7–15.
31. Boase-Beier J. Stylistics and translation. *The Routledge handbook of stylistics*. London and New York : Routledge, 2023. P. 420–435.
32. Boase-Beier J. Translation and style. Routledge, 2019. 216 p.
33. Butkuvienė K., Petrulionė L. Diachronic research into translation norms: the case of literary discourse. *Vertimo studijos*. 2023. Vol. 16. P. 29–44.
34. Carl M. Temporal Dynamics of Emotion and Cognition in Human Translation: Integrating the Task Segment Framework and the HOF Taxonomy. *Digital Studies in Language and Literature*. 2025. № 2 (2). P. 202–222.
35. Corcodel S., Șaganean G. Clinical psychology terminology from a translation perspective. *Traducerea–act creativ: între știință și artă*. 2022. № 1. C. 296–305.
36. Cronin M. Translation Studies and the Common Cause. *Modern languages open*. 2018. Vol. 1. Article: 23. URL: <https://modernlanguagesopen.org/articles/10.3828/mlo.v0i0.225> (дата звернення: 07.01.2026).
37. Gambier Y., Van Doorslaer L. (ed.). Handbook of Translation Studies: Volume 5. John Benjamins Publishing Company, 2021. 468 p.
38. Heine C, Dam-Jensen H., Schrijver I. The Nature of Text Production Similarities and Differences between Writing and Translation. *Across Languages and Cultures*. 2019. Vol. 20. P. 155–172.
39. Panasiuk I. Translation process from the point of view of polyvariety of translation. *Філологічні науки*. 2021. № 34. P. 46–55.

40. Pym A. Translation Studies in Europe – reasons for it, and problems to work on. *Target. International Journal of Translation Studies*. 2014. Vol. 26. № 2. P. 185–205.
41. Shen L. On translation of psychological terminology. *Open Journal of Social Sciences*. 2022. Vol. 10. № 3. P. 315–323.
42. Stylistic Reproduction in Translation Studies (2014–2024): A Systematic Review. URL: https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/21582440251396159?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 07.01.2026).
43. Translation Studies Research Guide. *Libraries at Vassar College*. URL: https://library.vassar.edu/c.php?g=1291689&utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 07.01.2026).
44. Volovyk, A. A. Equivalence in translation of a literary text. *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород : Видавничий дім "Гельветика". 2024. № 35. С. 192–196.
45. Wu K. Uncovering the functional aspect of translator style: corpus stylistic insights. *Humanities and Social Sciences Communications*. 2025. Vol. 12. № 1. P. 1–13.
46. Zasiakin S., Bezuglova N., Hapon A., Matiushenko V., Podolska O., Zubchuk D. Psycholinguistic Aspects of Translating LIWC Dictionary. *East European Journal of Psycholinguistics*. 2018. № 5 (1). P. 111–118.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

47. Ялом І. Брехуни на кушетці. Психотерапевтичні оповіді / пер. з англ. Віра Кучменко. Київ: Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2018. 512 с.
48. Yalom I. D. *Lying on the Couch: A Novel*. New York: Harper Perennial Modern Classics, 1997. 384 p.

ДОДАТОК А

Англомовні психологічні терміни та стилістично маркована лексика у романі І.

Ялома «Lying on the Couch» та способи їх перекладу

№	Термін / Лексична одиниця (ENG)	Переклад (UKR)	Трансформація	Категорія
1	Transference	Перенос	Лексичний еквівалент	Термін
2	Countertransference	Контрперенос	Лексичний еквівалент	Термін
3	Resistance	Опір	Лексичний еквівалент	Термін
4	Unconscious	Несвідоме	Лексичний еквівалент	Термін
5	Defense mechanism	Захисний механізм	Калькування	Термін
6	Projection	Проекція	Транслітерація	Термін
7	Introjection	Інтроєкція	Транслітерація	Термін
8	Displacement	Зміщення	Лексичний еквівалент	Термін
9	Rationalization	Раціоналізація	Транскрипція	Термін
10	Denial	Заперечення	Лексичний еквівалент	Термін
11	Splitting	Розщеплення	Лексичний еквівалент	Термін
12	Projective identification	Проективна ідентифікація	Калькування	Термін
13	Free association	Вільна асоціація	Калькування	Термін
14	Working through	Опрацювання	Семантична відповідність	Термін
15	Acting out	Відреагування дією	Описовий переклад	Термін
16	Borderline personality	Межова особистість	Калькування	Термін
17	Narcissistic injury	Нарцисична травма	Лексична заміна	Термін
18	Oedipal complex	Едипів комплекс	Калькування	Термін
19	Castration anxiety	Кастраційна тривога	Калькування	Термін
20	Paranoia	Параноя	Транслітерація	Термін
21	Compulsion	Компульсія	Транскрипція	Термін
22	Psychosomatic	Психосоматичний	Калькування	Термін
23	Ego-dystonic	Его-дистонний	Калькування	Термін
24	Libidinal energy	Лібідинальна енергія	Калькування	Термін
25	Primary process	Первинний процес	Калькування	Термін
26	Id	Воно (Ід)	Лексичний еквівалент	Термін
27	Ego	Я (Его)	Лексичний еквівалент	Термін
28	Superego	Над-Я (Суперего)	Калькування	Термін
29	Libido	Лібідо	Транслітерація	Термін
30	Fixation	Фіксація	Транскрипція	Термін
31	Regression	Регресія	Транскрипція	Термін

№	Термін / Лексична одиниця (ENG)	Переклад (UKR)	Трансформація	Категорія
32	Sublimation	Сублімація	Транскрипція	Термін
33	Repression	Витіснення	Лексичний еквівалент	Термін
34	Suppression	Пригнічення	Лексичний еквівалент	Термін
35	Reaction formation	Реактивне утворення	Калькування	Термін
36	Idealization	Ідеалізація	Транскрипція	Термін
37	Devaluation	Знецінення	Лексичний еквівалент	Термін
38	Interpretation	Інтерпретація	Транскрипція	Термін
39	Insight	Інсайт	Транскрипція	Термін
40	Catharsis	Катарсис	Транслітерація	Термін
41	Narcissism	Нарцисизм	Транскрипція	Термін
42	Psychosis	Психоз	Транслітерація	Термін
43	Neurosis	Невроз	Транслітерація	Термін
44	Phobia	Фобія	Транслітерація	Термін
45	Obsession	Обсесія	Транскрипція	Термін
46	Ambivalence	Амбівалентність	Транскрипція	Термін
47	Somatization	Соматизація	Транскрипція	Термін
48	Ego-systonic	Его-синтонний	Калькування	Термін
49	Object relations	Об'єктні відносини	Калькування	Термін
50	Secondary gain	Вторинна вигода	Калькування	Термін
51	Therapeutic alliance	Терапевтичний альянс	Калькування	Практика
52	Supervision	Супервізія	Транскрипція	Практика
53	Clinical hour	Терапевтична година	Конкретизація	Практика
54	The couch	Психоаналітична кушетка	Конкретизація	Практика
55	Outpatient	Амбулаторний пацієнт	Експлікація	Практика
56	Inpatient	Стаціонарний пацієнт	Експлікація	Практика
57	Case presentation	Клінічний розбір	Модуляція	Практика
58	Initial interview	Первинне інтерв'ю	Калькування	Практика
59	Referral	Направлення	Лексичний еквівалент	Практика
60	Diagnosis	Діагноз	Транслітерація	Практика
61	Cognitive-behavioral	Когнітивно-поведінковий	Калькування	Практика
62	Group therapy	Групова терапія	Калькування	Практика
63	Facilitator	Фасилітатор	Транскрипція	Практика
64	Manifest content	Явний зміст	Лексичний еквівалент	Практика
65	Transference neurosis	Трансферний невроз	Калькування	Практика
66	Eroticized transference	Еротизований перенос	Калькування	Практика
67	Confidentiality	Конфіденційність	Транскрипція	Практика
68	Malpractice	Професійна недбалість	Описовий переклад	Практика
69	Ethics committee	Комітет з етики	Калькування	Практика
70	Peer review	Колегіальний огляд	Лексична заміна	Практика
71	Analytic frame	Аналітична рамка	Калькування	Практика

№	Термін / Лексична одиниця (ENG)	Переклад (UKR)	Трансформація	Категорія
72	Neutrality	Нейтральність	Транскрипція	Практика
73	Anonymity	Анонімність	Транскрипція	Практика
74	Intervention	Інтервенція	Транскрипція	Практика
75	Clarification	Кларифікація	Транскрипція	Практика
76	Boundary violation	Порушення меж	Додавання + калькування	Практика
77	Professional ethics	Професійна етика	Калькування	Практика
78	Self-disclosure	Саморозкриття	Калькування	Практика
79	Empathy	Емпатія	Транскрипція	Практика
80	Positive regard	Позитивне ставлення	Модуляція	Практика
81	Active listening	Активне слухання	Калькування	Практика
82	Termination	Завершення терапії	Конкретизація	Практика
83	Relapse	Рецидив	Лексичний еквівалент	Практика
84	Symptom relief	Полегшення симптомів	Калькування	Практика
85	Personality disorder	Розлад особистості	Калькування	Практика
86	Existential therapy	Екзистенційна терапія	Калькування	Практика
87	Encounter group	Група зустрічей	Калькування	Практика
88	Dream analysis	Аналіз сновидінь	Калькування	Практика
89	Latent content	Прихований зміст	Лексичний еквівалент	Практика
90	Negative transference	Негативний перенос	Калькування	Практика
91	Counter-resistance	Контропір	Калькування	Практика
92	Informed consent	Інформована згода	Калькування	Практика
93	Liability	Відповідальність	Лексичний еквівалент	Практика
94	License revocation	Позбавлення ліцензії	Калькування	Практика
95	Training analysis	Навчальний аналіз	Калькування	Практика
96	Setting	Сетинг	Транскрипція	Практика
97	Abstinence	Абстиненція	Транскрипція	Практика
98	Working alliance	Робочий альянс	Калькування	Практика
99	Confrontation	Конфронтація	Транскрипція	Практика
100	Validation	Валідація	Транскрипція	Практика
101	Shrink	Мозкоправ	Функціональна заміна	Маркована
102	To go bananas	З'їхати з глузду	Фразеологічний аналог	Маркована
103	Flaky guy	Мутний тип	Адаптація	Маркована
104	Bullshit	Маячня	Функціональна заміна	Маркована
105	Pain in the ass	Скалка в дупі	Стилістична компенсація	Маркована
106	To tick off	Дратувати / заводити	Колоквіалізація	Маркована
107	To spill one's guts	Висповідатися	Модуляція	Маркована
108	Head-shrinking	Психоаналіз (зневажл.)	Стилістична заміна	Маркована
109	To act up	Капризувати	Лексична заміна	Маркована

№	Термін / Лексична одиниця (ENG)	Переклад (UKR)	Трансформація	Категорія
110	Quack	Шарлатан	Лексичний еквівалент	Маркована
111	To be on the couch	Бути «на кушетці»	Калькування	Маркована
112	High-and-mighty	Пихатий	Лексичний еквівалент	Маркована
113	Professional piety	Професійне благочестя	Калькування	Маркована
114	Labyrinth of the soul	Лабіринт душі	Калькування (метафора)	Маркована
115	Seductive game	Зваблива гра	Лексична відповідність	Маркована
116	Intellectual pomposity	Інтелектуальна пишномовність	Конкретизація	Маркована
117	Grandiosity	Пиха	Модуляція	Маркована
118	To hit a wall	Зайти в глухий кут	Фразеологічний аналог	Маркована
119	Bottom line	Суть справи	Функціональна заміна	Маркована
120	To keep a straight face	Тримати незворушне обличчя	Калькування	Маркована
121	Burnout	Вигорання	Лексичний еквівалент	Маркована
122	To be stuck	Застрягнути	Смисловий розвиток	Маркована
123	To be hooked	Підсісти	Адаптація	Маркована
124	Power play	Гра м'язами	Функціональна заміна	Маркована
125	Red flag	Тривожний дзвіночок	Адаптація	Маркована
126	To fix one's head	Прочистити мізки	Функціональна заміна	Маркована
127	Mind games	Ігри розуму	Калькування	Маркована
128	To be in denial	Заперечувати очевидне	Експлікація	Маркована
129	To spill the beans	Викласти все як є	Модуляція	Маркована
130	To be wired	Бути заведеним	Адаптація	Маркована
131	Mess	Каша	Адаптація	Маркована
132	To crack up	Зламатися	Смисловий розвиток	Маркована
133	To be nuts	Бути придурком	Адаптація	Маркована
134	Freak	Псих	Лексичний еквівалент	Маркована
135	To lose it	Втратити контроль	Лексичний еквівалент	Маркована
136	Smooth talker	Солодкомовний	Калькування	Маркована
137	Phony	Фальшивий	Лексичний еквівалент	Маркована
138	Soul-searching	Пошуки себе	Калькування	Маркована
139	Emotional turmoil	Емоційне сум'яття	Лексична заміна	Маркована
140	Torrent of abuse	Потік образ	Калькування	Маркована
141	Cold fish	Суха людина	Калькування	Маркована

№	Термін / Лексична одиниця (ENG)	Переклад (UKR)	Трансформація	Категорія
142	To push buttons	Натискати на болючі точки	Експлікація	Маркована
143	To open a can of worms	Порушити болючу тему	Функціональна заміна	Маркована
144	To read between the lines	Читати між рядків	Калькування	Маркована
145	To play god	Гратися в бога	Калькування	Маркована
146	Out of touch	Відірваний від реальності	Модуляція	Маркована
147	Dead end	Глухий кут	Лексичний еквівалент	Маркована
148	To see through someone	Бачити наскрізь	Лексичний еквівалент	Маркована
149	To wash one's hands	Умити руки	Фразеологічний аналог	Маркована
150	To break the ice	Розтопити лід	Калькування	Маркована
151	Bullshit	Маячня	Лексико-семантична заміна	Стилістично маркована
152	Cold fish	Суха людина	Фразеологічна заміна	Стилістично маркована
153	Screw up	Схибити	Контекстуальна заміна	Стилістично маркована
154	Son of a bitch	Сучий син	Функціональний відповідник	Стилістично маркована
155	Cut the crap	Досить верзти дурне	Фразеологічна заміна	Стилістично маркована
156	Off the hook	Вийти сухим із води	Модуляція	Стилістично маркована
157	Show-off	Вискочка	Лексична заміна	Стилістично маркована
158	Smart-ass	Мудрик	Функціональна заміна	Стилістично маркована
159	Deep down	У глибині душі	Калькування	Стилістично маркована
160	Fed up	Ситий по зав'язку	Смисловий розвиток	Стилістично маркована
161	Piece of cake	Раз плюнути	Фразеологічний аналог	Стилістично маркована
162	To be in a jam	Потрапити в халепу	Контекстуальна заміна	Стилістично маркована
163	Chicken out	Схибити	Заміна частини мови	Стилістично маркована
164	Dead end	Глухий кут	Калькування	Стилістично маркована
165	Big deal	Велика цяця	Антонімічний переклад	Стилістично маркована
166	Bottom line	Суть справи	Конкретизація	Стилістично маркована
167	Freak out	Зірватися	Контекстуальна заміна	Стилістично маркована
168	Get a grip	Опанувати себе	Модуляція	Стилістично маркована
169	Loose cannon	Непередбачувана людина	Смисловий розвиток	Стилістично маркована
170	Nonsense	Нісенітниця	Лексичний еквівалент	Стилістично маркована

№	Термін / Лексична одиниця (ENG)	Переклад (UKR)	Трансформація	Категорія
171	Under the weather	Не в своїй тарілці	Фразеологічний аналог	Стилістично маркована
172	Out of the blue	Як гім серед ясного неба	Фразеологічна заміна	Стилістично маркована
173	Call it a day	На сьогодні досить	Описовий переклад	Стилістично маркована
174	In the long run	Зрештою	Смисловий розвиток	Стилістично маркована
175	By all means	У будь-якому разі	Лексична заміна	Стилістично маркована
176	Face the music	Розплачуватися за вчинки	Модуляція	Стилістично маркована
177	Mind-blowing	Приголомшливий	Смисловий розвиток	Стилістично маркована
178	Creep	Покидьок	Контекстуальна заміна	Стилістично маркована
179	Sucker	Простак	Лексична заміна	Стилістично маркована
180	Damned	Проклятий	Лексичний еквівалент	Стилістично маркована
181	Counter-transference	Контрперенос	Калькування	Термін
182	Empathy	Емпатія	Транскрипція	Термін
183	Boundary violation	Порушення меж	Калькування	Термін
184	Therapeutic alliance	Терапевтичний альянс	Калькування	Термін
185	Core conflict	Стрижневий конфлікт	Конкретизація	Термін
186	Interpretation	Інтерпретація	Транскрипція	Термін
187	Self-disclosure	Саморозкриття	Калькування	Термін
188	Mirroring	Віддзеркалення	Смисловий розвиток	Термін
189	Containment	Контейнування	Калькування	Термін
190	Insight	Інсайт	Транскрипція	Термін
191	Catharsis	Катарсис	Транслітерація	Термін
192	Complex	Комплекс	Транскрипція	Термін
193	Disorder	Розлад	Лексичний еквівалент	Термін
194	Anxiety	Тривога	Лексичний еквівалент	Термін
195	Compulsive	Компульсивний	Калькування	Термін
196	Ambivalence	Амбівалентність	Транслітерація	Термін
197	Fulfillment	Реалізація	Модуляція	Термін
198	Neurosis	Невроз	Транслітерація	Термін
199	Psychosis	Психоз	Транслітерація	Термін
200	Trauma	Травма	Транскрипція	Термін
201	Cognitive	Когнітивний	Транскрипція	Термін
202	Behavioral	Біхевіоральний	Калькування	Термін
203	Gestalt	Гештальт	Транскрипція	Термін
204	Supervision	Супервізія	Транскрипція	Термін
205	Patient	Пацієнт	Транскрипція	Термін
206	Counseling	Консультування	Калькування	Термін
207	Addiction	Залежність	Лексична заміна	Термін

№	Термін / Лексична одиниця (ENG)	Переклад (UKR)	Трансформація	Категорія
208	Affiliation	Афіліація	Транслітерація	Термін
209	Aggression	Агресія	Транскрипція	Термін
210	Amnesia	Амнезія	Транскрипція	Термін
211	Arrogant	Пихатий	Лексична заміна	Емотивно-оцінна
212	Vulnerable	Вразливий	Лексичний еквівалент	Емотивно-оцінна
213	Desperate	Відчайдушний	Лексичний еквівалент	Емотивно-оцінна
214	Overwhelmed	Пригнічений	Модуляція	Емотивно-оцінна
215	Guilty	Винуватий	Лексичний еквівалент	Емотивно-оцінна
216	Relieved	Полегшений	Заміна частини мови	Емотивно-оцінна
217	Hostile	Ворожий	Лексичний еквівалент	Емотивно-оцінна
218	Defensive	Оборонний	Смисловий розвиток	Емотивно-оцінна
219	Authentic	Автентичний	Транскрипція	Емотивно-оцінна
220	Manipulative	Маніпулятивний	Калькування	Емотивно-оцінна
221	Obsessive	Обсесивний	Транскрипція	Емотивно-оцінна
222	Depressed	Депресивний	Транскрипція	Емотивно-оцінна
223	Excited	Схвильований	Лексична заміна	Емотивно-оцінна
224	Insecure	Невпевнений	Антонімічний переклад	Емотивно-оцінна
225	Confident	Впевнений	Лексичний еквівалент	Емотивно-оцінна
226	Frustrated	Розчарований	Конкретизація	Емотивно-оцінна
227	Envious	Заздрісний	Лексичний еквівалент	Емотивно-оцінна
228	Shameful	Ганебний	Лексичний еквівалент	Емотивно-оцінна
229	Isolated	Ізольований	Транскрипція	Емотивно-оцінна
230	Empathetic	Емпатичний	Транскрипція	Емотивно-оцінна
231	Break the ice	Розтопити лід	Фразеологічна заміна	Стилістично маркована
232	Read between lines	Читати між рядками	Калькування	Стилістично маркована
233	Keep an eye on	Наглядати за	Модуляція	Стилістично маркована
234	Change one's mind	Передумати	Лексична заміна	Стилістично маркована
235	Make sense	Мати сенс	Калькування	Стилістично маркована
236	Take advantage of	Скористатися	Смисловий розвиток	Стилістично маркована
237	In a nutshell	Коротко кажучи	Фразеологічний аналог	Стилістично маркована

№	Термін / Лексична одиниця (ENG)	Переклад (UKR)	Трансформація	Категорія
238	Lose one's mind	З'їхати з глузду	Фразеологічний відповідник	Стилістично маркована
239	Behind one's back	Поза очі	Модуляція	Стилістично маркована
240	Burn the bridge	Спалити мости	Калькування	Стилістично маркована
241	Catch one's eye	Привернути увагу	Смисловий розвиток	Стилістично маркована
242	Deep pocket	Багатий	Метонімічний переклад	Стилістично маркована
243	Easy-going	Безтурботний	Лексична заміна	Стилістично маркована
244	Hard-headed	Впертий	Конкретизація	Стилістично маркована
245	Heart-to-heart	По щирості	Модуляція	Стилістично маркована
246	High spirits	Піднесений настрій	Смисловий розвиток	Стилістично маркована
247	Keep in touch	Підтримувати зв'язок	Лексична заміна	Стилістично маркована
248	Last resort	Остання надія	Модуляція	Стилістично маркована
249	On the contrary	Навпаки	Лексичний еквівалент	Стилістично маркована
250	Point of view	Точка зору	Калькування	Стилістично маркована
251	Coping mechanism	Копінг-механізм	Транскрипція	Термін
252	Suppression	Пригнічення	Лексична заміна	Термін
253	Displaced aggression	Зміщена агресія	Калькування	Термін
254	Grief work	Робота горя	Калькування	Термін
255	Mourning	Жалоба	Лексичний еквівалент	Термін
256	Phobia	Фобія	Транскрипція	Термін
257	Self-esteem	Самооцінка	Калькування	Термін
258	Social phobia	Соціофобія	Транскрипція	Термін
259	Panic attack	Панічна атака	Калькування	Термін
260	Stress management	Стрес-менеджмент	Транскрипція	Термін
261	Burnout	Вигорання	Смисловий розвиток	Термін
262	Resilience	Життестійкість	Конкретизація	Термін
263	Well-being	Благополуччя	Лексичний еквівалент	Термін
264	Self-actualization	Самоактуалізація	Калькування	Термін
265	Hierarchy of needs	Ієрархія потреб	Калькування	Термін
266	Unconditional regard	Безумовне прийняття	Модуляція	Термін
267	Client-centered	Клієнт-центрований	Калькування	Термін
268	Existential vacuum	Екзистенційний вакуум	Транскрипція	Термін
269	Archetype	Архетип	Транслітерація	Термін
270	Collective unconscious	Колективне несвідоме	Калькування	Термін
271	Shadow	Тінь	Лексичний еквівалент	Термін
272	Persona	Персона	Транслітерація	Термін
273	Anima/Animus	Аніма/Анімус	Транслітерація	Термін

№	Термін / Лексична одиниця (ENG)	Переклад (UKR)	Трансформація	Категорія
274	Synchronicity	Синхронічність	Транскрипція	Термін
275	Self	Самість	Лексична заміна	Термін
276	Individuation	Індивідуація	Транскрипція	Термін
277	Neuroticism	Невротизм	Транскрипція	Термін
278	Extroversion	Екстраверсія	Транскрипція	Термін
279	Introversion	Інтроверсія	Транскрипція	Термін
280	Libidinal	Лібідинальний	Калькування	Термін
281	Stupid	Дурний	Лексичний еквівалент	Стилістично маркована
282	Bastard	Покидьок	Контекстуальна заміна	Стилістично маркована
283	Damn it	Чорт забирай	Функціональна заміна	Стилістично маркована
284	For God's sake	Заради Бога	Калькування	Стилістично маркована
285	To be honest	Чесно кажучи	Вставна конструкція	Стилістично маркована
286	Basically	Власне	Лексична заміна	Стилістично маркована
287	Anyway	Менше з тим	Модуляція	Стилістично маркована
288	Somehow	Якось	Лексичний еквівалент	Стилістично маркована
289	Obviously	Очевидно	Лексичний еквівалент	Стилістично маркована
290	Definitely	Безумовно	Лексична заміна	Стилістично маркована
291	Incredibly	Неймовірно	Лексичний еквівалент	Стилістично маркована
292	Actually	Насправді	Лексична заміна	Стилістично маркована
293	Perhaps	Можливо	Лексичний еквівалент	Стилістично маркована
294	Extremely	Надзвичайно	Лексичний еквівалент	Стилістично маркована
295	Slightly	Дещо	Конкретизація	Стилістично маркована
296	Probably	Ймовірно	Лексичний еквівалент	Стилістично маркована
297	Totally	Цілком	Лексична заміна	Стилістично маркована
298	Hardly	Навряд чи	Антонімічний переклад	Стилістично маркована
299	Mainly	Переважно	Лексична заміна	Стилістично маркована
300	Final session	Остання сесія	Калькування	Термін